БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЭН

Буряат-Монголой ҮНЭН

ВКП(б)-тэй Буряат-Монголой Обкомой, БМАССР-эй Верховно Советэй ба ВКП(б)-тэй Улан-Удын Горкомой орган.

№ 201 (5353)
воскресенье
октябриин
12
1947 он

Сэн 20 мүнгэн

РСФСР-эй Верховно Советэй Президиумэй Указ

„РСФСР-эй ажалшадай депутадуудай хизаарай, областной, окружной, районно, городской, сельскэ ба поселково Советүүдтэ һунгаха һунгалтанууд тухай дүримые“ баталха тухай

Российска Советскэ Федеративна Социалистическэ Республикын Верховно Советэй Президиумэй тогтоохонь хадаа:

„РСФСР-эй ажалшадай депутадуудай хизаарай, областной, окружной, районно, городской, сельскэ, ба поселково Советүүдтэ һунгаха һунгалтанууд тухай дүримые“ баталха.

РСФСР-эй Верховно Советэй Президиумэй түрүүлэгшэ И. ВЛАСОВ.
РСФСР-эй Верховно Советэй Президиумэй секретарь П. БАХМУТОВ.

Москва, 1947 оной октябриин 8.

ИМПЕРИАЛИЗМДА ЭСЭРГҮҮГЭЭР, ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ТҮЛӨӨ, ДЕМОКРАТИИН ТҮЛӨӨ!

Октябриин 5-эй «Правда» дотор сентябриин эсэстэ Польшодо болоһон зарим хэдэн коммунистическэ партинуудай түлөөлэгшэдэй информационно зүблөөн тухай коммюнике толилогдоһон байгаа. Мүн өнэ зүблөөн дээрэ баталан абтаһан уласхоорондын байдал тухай асуудал тушаа декларацн ба дүй дүршэлөө андалдажа байха ба ажал-ябуулганнуудаа хоорондонь зохилдуулжа байха тухай резолюци тунхаглагдаһан байна.

Эдэ толилогдоһон документнүүд болбол түрүү ехэ политическэ удхашанартай байха юм.

Тус зүблөөндэ хэдэн европейскэ оронуудай томо томо коммунистическэ партинуудай түлөөлэгшэд хзбаадалсабэ.

Фашизмда ба реакцида өсэргүүгээр хүдөлмэришэн ангиин ба бүхы демократическа хүсэнүүдэй амжалтата тэмсэлые удэридаха талаар баян ехэ дүй дүршэлтэй болоһон ба хари гүрэнэй империалистическэ өөмдөлгын үлирбэ хазуур соо-һоо мултаран гараад, шэнэ, эрхэ сүлөөтэ, демократическа хүгжэлтын бата бэхи үндэһэ һуурине тогтооһон өөрынгөө оронууд дотор түрүү үүргэ даажа байдаг Центральна ба Баруун-Урда Европын зарим оронуудай компартинуудд, сохомлон хэлэбэл: Югославиин Компарти, Болгарска Хүдөлмэришэнэй (коммунистнуудай) Партии, Румыниин Компарти, Венгерскэ Коммунистическэ Партии, Польско Хүдөлмэришэнэй Партии, Чехословакиин Компарти тус зүблөөндэ хабаадалсаһан байна.

Мүнөө үедэ американска империалистическэ өрхэ засаг баригшадай зүгһөө онсо шанга хашалтада орожо байһан Баруун Европын оронууд болохо Францни ба Италиин арад түмэнэй дунда нүлөө ехэтэй ба хүндэ ехэтэй коммунистическэ партинуудай түлөөлэгшэд энэ зүблөөндэ мүн баһа хабаадалсаһан байхэ юм.

Мүн баһа дэлхэй дээрэхи анха түрүүшын агуулхэ социалистическэ гүрэнние 30 жэл соо толгойлжо бэйдаг ба олониллион советскэ арадые коммунизмын туг доро жагсаан оруулһан Ленин—Сталинай идалта түгэс, героическа парти болохо Бүхсоюзна Коммунистическэ (большевигүүдэй) Партиин түлөөлэгшэд энэ зүблөөндэ хабаадалсаһан байна.

Тус зүблөөн болбол империалистическэ реакциин агрессивнэ өдэбхи оролдолгонуудай шангадажа байһан мүнөө үеын уласхоорондын өрхэ байдалда коммунистическэ партинуудай саашадаа амяар эмяараа ба хоорондоо хэлхэ холбоогүй байха гээшэ буруу ба аюултай бэйна гэжэ нэгэн дуугаар тэмдэглөбэ. Иимэ байдал болбол хүдөлмэришэн ангиин хэрэгтэ ехэхэн хохидол ушаруулжа болохо байнэ. Зарим партинуудай дүй дүршэлөө андалдажа ба хэрэгэбуулганнуудаа зохилдуулан тааруулжэ байхын сөб сэхэ эрилтэ хэрэгсэл мүнөө үедэ бии байһание бодото байдал харуулба. Энээн дээрэһээ үндэһэлжэ тус зүблөөн болбол зүблөөндэ хабаадалсаһан партинуудай Центральна Комитедүүдэй түлөөлөгшэдһөө бүридэһэн, Белград городто (Югославида) саг үргэлжэ байха Информационно Бюрое байгуулха гэһэн шийдхэбэри эбаба. Дүй дүршэлнүүдые андалдаха ябадал эмхидхэхэ ба шухала ушарай гараа һаз, коммунистическэ партинуудай ажал-ябуулганнуудые тэдэнэй хоорондын харилсаата хэлсээнэй үндэһэн дээрэ зохилдуулан тааруулха зорилгонуудые тус Информационно Бюродо даалгаха гэжэ тогтооһон байна. Информационно Бюро өөрынгөө хэблэлэй органтой байха.

Юһэн компартиин түлөөлэгшэдэй зүблөөн болбол тус зүблөөндэ түлөөлэгдөһэн партинуудай Центральна Комитедүүдэй ажал-ябуулганнууд тухай информационно мэдээсэлнүүдые шагнаһан байна. ВКП(б)-гэй ПК-гэй ажал-ябуулга тухай мэдээсэлые нүхэр Г. М. Маленков хэбэ.

Уласхоорондын байдал тухай элидхэлые нүхэр А. А. Жданов хэбэ.

Энэ элидхэл тушаа өөрынгөө һанамжануудые андалдажа, тус зүблөөнэ хабаадагшад болбол мүнөө үеын уласхоорондын өрхэ байдал тушаа ба тэрээн дээрэһээ үндэһэлһэн зорилгонууд тушаа өөрынгөө һанамжануудые дүүрэнээр нэгэдүүлэн зохилдуулжа, уласхоорондын байдал тухай асуудалаар декларацние нэгэн дуугаар абаһан байна.

Зүблөөнэй гаргаһан энэ декларацн дэлхэйн хоердохи дайнай эсэстэ ба дайнай һүүлэй үедэ уласхоорондын байдалда тохеолдоһон ехэхэн хубилалтануудые марксистска гүнзэгыгөөр шэнжэлэн үзэһэн удхатай байна.

Бүри фашистска агрессорнуудтэ эсэргүүдайн байлдаанай ябажа байһан үедэ державанууудай антигитлеровскэ коалициин лагерь дотор дайнай зорилгонуудые тодолдо талаарные, мүн дайнай һүүлэй эб найрамдалта байдалые зохеохо зорилгонуудай талаарные тон онцо ондоо һанамжууд бии байһан байна. Советскэ Союз бэ демократическа оронууд болбол демократическа үндэһэ һууринуудые һэргээн бодхоохо ба бэхижүүлхэ, фашизмые бүрин усадхаха, германска империалистическэ агрессиин дахин гаража болохо эрга-болом жонуудые үгы хэһэн өрхэ байдал зохеоһон байгуулха тээшэ эрмэлзэжэ байһан юм. Тиин Советскэ Союз ба демократическа оронууд болбол фашистскэ аюулһаа сүлөөлэгдөһэн арадуудай бүхы талын ба үнэ удаапай хани харилсаае хапгахаа тээшэ өрмэлзэжэ байһан байна.

Харин энэ бодолдо өрид өсэргүүгээр США ба Англи мэтын тэдэ капиталистическэ державанууд хадаа тэдэнэй колониууд ба «нүлөөтэ газарнуудые» сэб сэхэ буляан абахын оролдолго гаргажа байһан тэдэнэй конкурентнүүдые—Германи ба Японие дэлхэйн рыногууд дээрэһээ зайлуулха гэһэн лэ зорилгые дайнай үедэ оорынгөө урда табижа байһан байна. Америкын Холбоото Штадууд болбол Англитай хамтараад дэлхэй дээрэ өөрынгөө эзэрхэг байдалые баталан бэхижүүлхые өрмэлзэжэ байгаа. Тэдэнэр болбол фашизмые усадхаха ба демократическа үндэһэ еһонуудые мандуулха ямаршье һанал хүсэлгүй байһан ба тиимэ һанал хүсэлтэй байжа шадахашьегүй байһан юм.

Гитлеризмые бута сохиһон дээрэһээ, өнэ хэрэгтэ Советскэ Союзай шиидхэхы шанзртай үүргэ даажа гараһан ба Европодохи демократическа хүсэнүүдтэ шанга ехэ туһаламжа үзүүлһэн дээрэһээнь арадай шэнэ демократине байгуулһан оронууд империалистическэ гэнжэһээ мултаран гараһан байна.

Капитализмын хүсэнүүд бүхы дээрээ һуларан, социализмын ба демократиин хүсэнүүд бэхижээ.

Капитализмын нинтэ кризисэй улам саашадаа хурсалажа байһан өрхэ байдал дотор бэе бэедээ эсэргүү хоер лагерьнуудэй нэгэн талаһаа, американска империализмые дэлхэй дээрэ өзэрхэг байдалтай болгохо ба демократине бута сохихо гэһэн программатай США-гаар толгойлогдодог империалистическэ лагерь бэ нүгөө талаһаа, империализмые дэлхэй сохихо, демократине бэхижүүлхэ, фашизмын үлэгдэлнүүдые усадхаха гэһэн гол зорилго урдаа табидаг, СССР бэ шэнэ демократиин оронууд болохо антиимпериалистическэ, демократическа лагерь хоерой хоорондо тэмсэл ехээр гаража байна.

Империалистическэ лагерь болбол капитализмын позициин бүхы дээрээ һуларханние ойлгонгүй байжа шадахэгүй юм. Советскэ Союз ба шэнэ демократиин оронууд болбол империалистическэ түсэбүүдые бөелүүлхэ замдань дэлхэйе эзэрхэхэ байдалые дайшалха замдань ехэхэн һаал түбэг болодог байна.

Хашалта хабшалтын али бүхы арганнуудые хэрэглэн, долларэр эмилгэ үгөн, атомна бомбоор һүрдүүлэн, албадаха, айлгаха, мэхэлхэ ябадалнуудай үргэн ехэ тактическа арга-зэбсэгүүдые дүүрэнээр ашаглажа, хүдөлмэришэн ангиин хэрэгтэ урбаһан баруунай социалистнуудые, түрүүшын өөлжөөндэ английска лейбористнууд ба французскэ социалистнуудай хүтөлбэрилхы туташалтай хүнүүдые элсүүлөн империалистическэ хүсэнүүд болбол бүхы зүг тээшэ өөрынгөө агрессивнэ өдэбхине нэгэн доро үргэдхэжэ байна. Тэдэнэр болбол мүн сэрэгэй стратегическэ хэмжээ-ябуулганнуудые өрхилжэ, экономическэ өзэмдэлгые бэелүүлжэ, идеологическэ тэмсэлые ябуулжа байна. Империалистическэ өдэбхиин ингэжэ ехээр үргэдхэһэнэй жэшээ хадаа США-да, Англида ба бусад оронуудтэ шэнэ дай үүсхэгшэдэй гэмтэ муухай пропагандын дөлгэрһэн ушар мүн байха юм.

Тиибэшье американска империалистическэ экспансии болбол өөрынгөө замда еһотой эсэргүүсэлтэ үзэгдэдэггүй газарнуудтал амжалта туйлажа шададаг байна. Американска капиталай урда богоол шэнгээр һүгэдэжэ, өөрынгөө оронуудые США-гэй богоол болгон тэрээнэй мэдэлдэ орохо зам тээшэ өөһэдөө түлхижэ байдаг социалистическэ блюмүүд гү, али лейбористска бевинүүд мэтын өөрынгөө национальна ашаг туһада урбаһан хүнүүдтэ империалистнуудай тулгалха аргатай байһан эдэ оронуудтэ долларова богоолшолго байгуулагдахын болото аюул гараад байна.

Харин энтиимпериалистическэ ба демократическа хүсэнүүд дүүрэн ехэ нягтаранги байлаг ба американска империализмын ба бүруунай социалистнуудай дундаһаа тэдэнэй барлагууд болоһон хүнүүдэй добтолгодо еһотой харюу сохилто үгэжэ шададаг байһан. газартэ ямаршье экспансионистска түсэбүүд һалгаагдаха байна гэжэ зүблөөнэй декларацн тэмдэглөнэ.

Империалистическэ пропагандистнуудай шүүяа ехэтэ галзууралганууд ба «коммунистическэ аюул» тушаа ой гутама улилдазнууд болбол реакционно лагериин хүсэтэй байһаниие огто гэршэлнэ бэшэ.

«Шэнэ дайе үүсхэхэ гэһэн империалистнуудай хүсэл ба иимэ дэйе гаргажа шадаха тэдэнэй шадабари хоерой хоорондо айхабтар ехэ хэмжээтэй зай байна гэжэ медэхэ шухалгүй. Дэлхэйн арадууд дайн байлдаае хүсэнэгүй. Эб найрамдалай түлөө байдаг хүсэнүүд болбол айхабтар үргэн ба ехэ юм, хэрбээ эдэ хүсэнүүд өб найрамдалые хамгаалха хэрэгтэ хатуу шанга байгаа һаань, хэрбээ тэдэнэр шэн зоригтой ба тэсэбэри ехэтэйгээ харуулаа һаань агрессорнуудэй түсэбүүд дүүрэнээр бута һүрэн һалаха байна». (Зүблөөнэй декларацнһаа).

Дэйнай һүүлэй шэнэ өрхэ байдалда коммунистическэ партинуудай сэхэ ба арюун уялга болбол империалистическэ монополинуудай һэнэргүй будүүлиг бүх лимтараганууд һаа өөрынгөө оронуудай национальна бэеэ даанги байдалые ба суверенитедые хамгаалха тугые гартаа абаха ябадал мүн болоно.

Хэрбээ коммунистическэ партинууд болбол өөрынгөө позициие бата бэхеэр баримталжа, өөрынгөө оронуудай демократиие, өрхэ сүлөөе ба бэеэ даанги байдалые хамгаалжа шадаа һаань, хэрбээ тэдэнэр империалистическэ агентурын шүүяа нэрьсэнһээ айн һүрдэхэ ябадалда ороогүй һаань, хэрбээ тэдэнэр өөрынгөө тэмсэлдэ национальна бэеэ даанги байдалда ба нэрэ түрынгөө хэрэгүүдые хамгаалхаар бэлэн байһан арэд зонойнгоо бүхы демократическа ба патриотическа хүсэнүүдые толгойлжо шадаа һаань,—Европын ба Азиин оронуудые богоолшолхо гэһэн ямаршье империалистическэ түсэбүүд алдар нэрэгүй муухайгаар унажа һалаха байна.

Юһэн компартиин зүблөөнэй декларацн болбол «хүдөлмэришэн ангидэ мүнөө үедэ тохеолдожо болохо гол аюул хадаа өөрынгөө хүсэнүүдые дутуу сэгнэхэ ба империалистическэ лагериин хүсэнүүдые үлүүгээр сэгнэхэ ябадалда гарана» гэжэ онсо хүсэтэйгөөр тэмдэглэһэн байхэ юм.

Дэлхэйн хоердохи дайнай өсэстэ демократиин ба социализмын хүсэнүүд хэмжээгүй ехээр өдөө ургаба. Реакционернүүд ба тэдэнэй барлагууд хэршье ехээр галзууржа байг, хэрин түүхын баримтануудые тоогүй байжа яашье болохогүй. Эдэ баримтануудые хараад үзэбэл, хэрбээ дэлхэйн нэгэдэхи дайнай эсэстэ империалистическэ гэнжэ соо түрүүшын ехэ таһалдал ушаран, дэлхэйн зургаанай нэгэ хуби дээрэ хүсэн түгэс советскэ социалистическэ гүрэн бии болоһон байгаа һаань, харин дэлхэйн хоердохи дайн хадаа капиталистическэ дэлхэйдэ шэнэ ехэ үнал асарһэниинь али тоно болоно. Уласхоорондын реакциин зүгһөө Советскэ Союзда эсэргүүгээр ашаглаха һанаатай байһан, шүдэндөө хүртэр бэеэ зэбсэгжүүлһэн хоер ехэ империалистическэ, милитаристическэ гүрэнүүд үнажа һалаһан байна. Антифашистска тэмсэлэй гал дүлэн соогуур империалистическэ дарлалтаһаа мултарһан ба социалистическэ замаар хүгжэхэ өөрынгөө хүгжэлтын үндэһэ һуурине зохеожо байһан шэнэ демократиин оронууд түрэһэн байна.

Юһэн коммунистическэ партинуудай түлөөлэгшэдэй зүблөөн тухай мэдээсэл болбол империалистическэ лагерь дотор, тэрээнэй хэблэлдэ «коминтерные һэргээн бодхооһон» тухай тон ехэ шалиг шашаг үгэнүүдые түрүүлһэн байна.

Толилогдоһон документнүүд дээрэһээ харахада, зарим нэгэн коммунистическэ партинуудай түлөөлэгшэдһөө Информационно Бюрое байгуулһан ябадал хадаа өнөөнэй урда тээ Коммунистическэ Интернационал байһан централизованно хүтөлбэритэй бүхэдэлхэйн нэгэдэмэл коммунистическэ организацние байгуулһан ябадалогто бэшэ байһаниинь тоншье элитэ байна.

Хэнэйшье мэдэхээр Коммунистическэ Интернационал болбол 1943 онда компартинуудай хоорондын зүбшөөлэй еһоор, түүхэтэ оршоноһайталай өрилгэ ба условинуудта зохилдуулан тараагдаһан байгаа. Коминтерные тарааһан сагһаа хойшо үнэрһэн үе соо зарим нэгэл оронуудай коммунистическэ партинууд болбол нилээн ехээр ургаһан, бэхижэһэн ба зарим түмэнэй дунда өөрынгөө нүлөөе шангадхаһан байна. Тиимэдэ Коминтерные тарааһан ябадал болбол дүүрэн зүб ябадал мүн байһан ба хүдөлмэришэнэй хүдөлөөнэй хүгжэлтэдэ ехэхэн туһа хүргэһэн байна. Компартинууд хаза өөрынгөө арадай ашаг туһада оролдодог бэшэ, харин галаадэ талын приказай еһоор хүдөлмэрилдэг юм гэһэн коммунизмын дайсадай хардалгада эсэс табигдаһан ба бэеэ даанги коммунистическэ партинууд эмхидхэлэйнгээ талаар үлэмжэ ехэтэ бэхижэһэн байгаа. Коминтерн болбол хүдөлмэришэн ангиин лидернүүдые ургуулан хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ өөрынгөө һайн үүргые дүүрэнээр даажа гараһан ба уласхоорондын хүдөлмэришэнэй хүдөлөөнэй хүгжэлтын туухэдэ үнэрһэн шата болоһоор үлинэй байха юм. Мүнөө Коминтернидэ тэхэржэ ерэхэ гээшэ урагшаа ябаһан ябадал бэшэ, харин гэдэргээ бусаһан ябадал мүн болоно. Теэд Черчилль ба тэрээн шэнги шэнэ дайн байлдаае үүсхэгшэд болбол үхэхэ хүртэрөө айн һүр дөөд, энээниие ойлгожо шадахагүй байха юм. Теэд эб найрамдалые ба нацануудай хоорондын хани барисаае бэхижүүлхэ ябадалые, нацануудай бэеэ даанги байдалые ба суверенитедые бэхижүүлхэ хэрэгтые, социализм ба демократиие бэхижүүлхэ хэрэгые үнэтэй дээрэ бодолог хүн бүхэн энэ ушарые бэлэхэнээр ойлгохо байна.

Гитлеровскэ эзэмдэгшэдтэ богоолшологдоһон олон тоото европейскэ арадуудай национальна сүлөөлэлтын ба һэргээн бадаруулгын түлөө тэмсэһэн тэмсэл мүн болохо антифашистска тэмсэлдэ коммунистнуудай айхабтар ехэ үүргэ даажа гараһан ушар хадаа Европодохи олониллион «юрын хүпүүдэй» дунда тэрээнэй багаа ехэ хүндэ бии болгоһон байха юм.

«Коммунистнуудай нүлөөгэй ургаһан ябадалые гэнтын ушэрал гэжэ тооложо болохогүй, —гэжэ нүхэр Сталин хэлэһэн байна.— Энэ ушар хадаа дүүрэн хуулита үзэгдэл мүн. Коммунистнуудай нүлөө юун дээрэһээ ургааб гэхэдэ, Европодо фашизмын эзэрхэжэ байһан хүндэ хэсүүжэлнүүдтэ коммунистнууд болбол фашистска журам байгуулалтада эсэргүүгээр, арадуудай өрхэ сүлөөгэй түлөө өгэгэн найдамтай, эрэлхэг зоригтой, эми бэеэ хайралхагүй тэмсэлшэд мүн байба».

Империалистическэ реакциин зүгһөө арадуудай суверенитэ эрхэнүүд ба бэеэ даанги байдалда, өрхэ сүлөөтэ добтолжо ороһон шэнэ үсын оршон байдалда сугларһан юһэн коммунистическэ партинуудай түлөөлэгшэдэй конференци хадаа имагтал коммунистнууд эрхэ сүлөөгэй түлөө национальна суверенитедэй түлөө, демократиин түлөө, эб найрамдалай түлөө үнэн сэхээр тэмсэдэг, эгээ найдамтай тэмсэлшэд мүн байһан ба бэйжашье байһыень бүхы дэлхэйдэ мүнөө баһа дахин харуулһан байна.

Буржуазна хэблэл болбол юһэн компартинуудай конференциин шийдхэбэри тушаа мэгдүүтэй шаг шүүяа татаһан байха юм. «Нью-Йорк таймс» ба «Манчестер гардиан», «Дейли мейл» ба «Фигаро» гэдэг газетэнүүд «коммунистическэ аюул» тухай, коммунистическэ «заговор» тухай үрдилдэн хашхараалдажа байна. Господинууд черчилльнүүд ба черчилль мэтын империализмын политигууд тэдэнтэй хамта хашхараалдажа байна.

Юун болоо гээшэб, господинууд? Ямар ушарһаа мэгдэлгэн болобо гээшэб?

Тэдэнэр болбол тон түрүүндэ юһэн компартинуудай түлөөлэгшэдэй конференцидэ суглархэ гэжэ шийдхэнэ ба Информационно Бюрое байгуулһандань дураа гутаһан байба. Теэд ямар тиимэ юрэ буса ябадал эндэ гараа юм? Һүүлэй үедэ арба юһэн оронуудай социалистнууд лейбористнуудтай хамта хоер конференци үнгэргэһэн ба эдэ партинуудай уласхоорондын хүтөлбэрилхы центр болохо Интернационалые һэргээн бодхоожо амжаһан байна ха юм. Энээниие хүн бүхэн мэдэнэ. Теэд яахадаа коммунистнууд иимэ эрхэгүй байха юм? Яахадаа коммунистнууд өөрынгөө партинуудай конференци үнгэргэжэ шадахагүй ба дүй дүршэлөө андалдахын түлөө Информационно Бюроешье эмхидхэжэ шадахагүй байнаб? Ингэжэ асуугдана. Зай «Нью-Йорк таймсын» ба «Манчестер гардианай» «демократууд», юу хэлэхэ байнат!

Саашэнь тэдэнэр болбол юһэн компартиин конференци хадаа шэнэ дайн байлдаа үүсхэгшэдтэ эсэргүү тэмсэл эмхидхэхэ ба тэдэндэ шэнэ дай үүсхэхын арга олгохогүй гэһэн зорилго урдаа тавиба гэжэ дураа гутаһан байба. Теэд энэ муу юумэнь юу байгаа юм? Господинууд, хэрбээ таанар өб найрамдалые баримталдаг юм һаа, коммунистнуудай энэ эб найрамдалта зорилгые баяртайгаар угтаха еһотой байһантнай элитэ бэшэ гү? Господинууд, тэанар юһэн компартинуудай конференциин шийдхэбэринүүд тушаа мэгдүүтэйгээр хашхараалдажа байхадаа дайн байлдаае баримталагшаа ба амгалан тайбан байдалай лайсал байһанаа ойлгонторгүй харуулжархибо бэшэ гээшэ гүт?

Һүүл дээрэ тэдэнэр хадаа коммунистнуудай конференци болбол европейскэ оронуудые богоолшолхо гэһэн американска түсэбтэ өсэргүү тэмсэл эмхидхэхэ хэрэгтэй гэжэ тооложондонь дураа гутаһан. Теэд эндэ муу юумэн юу байгаа юм? Талнаа европейскэ оронуудые богоолшолхо еһотой, эдэ оронуудай бэеэ даанги байдал ба суверенитет хэрэггүй гэжэ тооложо гээшэ гүт? Тиибэл господинууд, өнэ талаар таанай хэрэг ябуулганууд хадаа таанарай «демократизмын» нэрэ түрые һайжаруулнагүй гэжэ зүблөөгыт.

«Правдын» октябриин 10-най түрүү бэшэг.

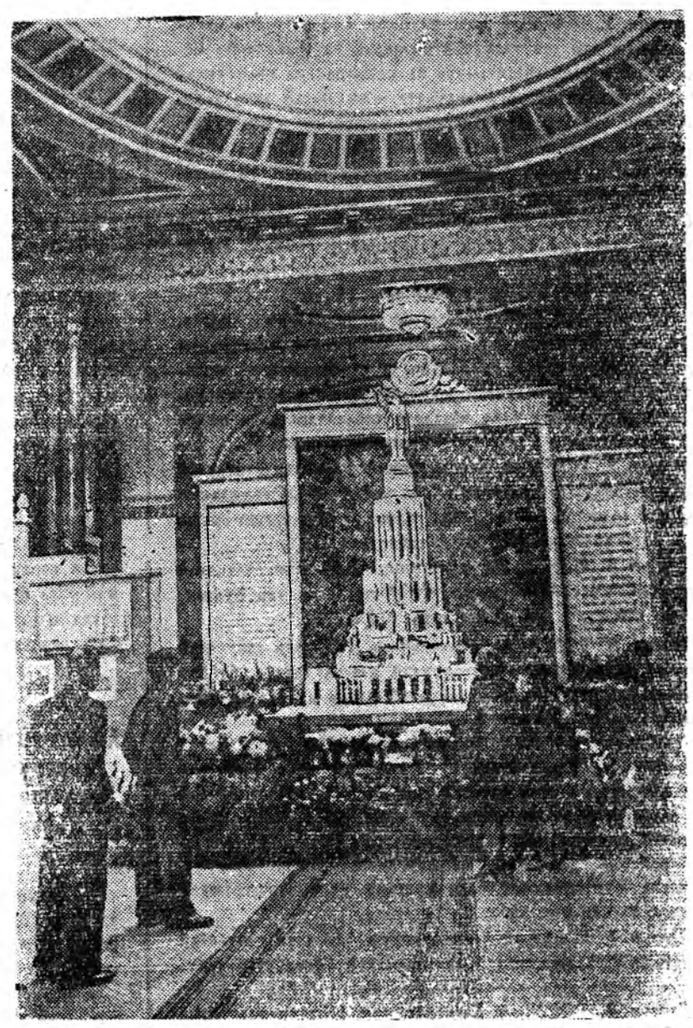

Авиаажуйлэдбэриин байшангай байрала Москвагай 800 жэлэй ойдо зорюулагдаһан «Москвае шэнэдхэн байгуулга» гэһэн выставкэ нээгдэбэ. Социалистическэ столицын ургалтые харуулһан картануудд, түсэбүүд, картинануудд ба фотографинуудд, выставкэ дээрэ тавигдаһан макетуудд ба модельнуудд столицын ажаруйлэдбэриин предприятинуудай бүтээжэ гаргаһан тон шэнэ машинэну уд ба эд бараануудд суглуулагдаһан байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Москвагай шэнэдхэн байгуулгые харуулһан главна зал соо.

З. Евзерихинэй фото. (ТАСС-эй фотохроникэ).

ТАРЯА ТУШААЛГЫН ТҮСЭБЫЕ БОЛЗОРҺОСНЬ УРИД ДҮҮРГЭҺЭН ИИМЭ АЙМАГУУД БМАССР-ЭЙ МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ БА ВКП(б)-ГЭЙ ОБКОМОЙ БЮРОГОЙ ТОГТООЛООР РЕСПУБЛИКЫН ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ДОСКАДА БЭШЭГДЭБЭ:

8. БИЧУРЫН—(ВКП(б)-гэй айкомой секретарь нүхэр Фомин, аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Харламов, уполминзаг нүхэр Дараев).

9. ТАРБАГАТАЙН—(ВКП(б)-гэй айкомой секретарь нүхэр Балханов, аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Бурлаков, уполминзаг нүхэр Штри).

10. ИВОЛГЫН—(ВКП(б)-гэй айкомой секретарь нүхэр Громов, аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Уртюбаев, уполминзаг нүхэр Цыренжапов).

11. ЗАИГРАЙН—(ВКП(б)-гэй айкомой секретарь нүхэр Сафронов, аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Мезенин, уполминзаг нүхэр Павлович).

12. БАЙКАЛО-КУДАРЫН—(ВКП(б)-гэй айкомой секретарь нүхэр Мирошниченко, аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Вторушин, уполминзаг нүхэр Таракановский).

13. КУРУМКАНАЙ—(ВКП(б)-гэй айкомой секретарь нүхэр Санжимитыпов, аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Гармаев, уполминзаг нүхэр Быков).

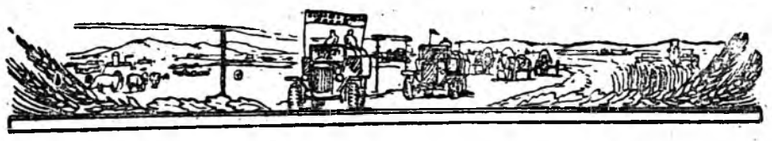

Үрһэнэй фонд байгуулба

Түнхэнэй аймагай «Улаан шанай» колхоз өөрын үрһэ бэлэдхэлгээр аймаг соогоо түрү һуури өзэлэнхэй. Энэ колхоз 17 жэлэй туршадэ нэгэшьье центнер үрһэ ондоо тээһээ абаагүй, харин жэл бүри өөрынгөө үрһөөр хангадаг байхаһаа гадна, һүүлэй ган гасууртэй дүрбэн жэл соо мянгаад центнер үрһэ колхозуудта үгэһэн байха юм. «Колхозууд өөрын үрһэ бэлэдхэхэ туташа» ВКП(б)-гэй ЦК-гэй болон СССР-эй Министрнүүдэй Советэй тогтоолоор зоригжуулагдан, тус колхозойхид үрһэнэй үндэр баян ургаса хуряахын түлөө улам эршэмтэйгээр тэмсэжэ эхилбэ. Энээн тушаа тус колхозой правлениинь түрүүлэгшэ нүхэр Ш. Фролов пигэжэ хөөрэбэ:

—Үнгэрэгшэ жэлдэ үрһэнэй участогай га бүрнһөө 18 центнер таряа хуряагаа һэмди. Теэд мүнөө жэлдэ 20—25 центлер ургуулаабди. Үрэндэ таряа тушаахын забһарта үрһэнэйнгөө участогые хуряажа, бусад таряанһаа амяарайнь тусхай ток доро сохиһон ба өрхим һайнаар сэбэрлэжэ, ерэхэ жэлэй үрһэн болгоя амбаартаа хааһан байнабди. Үрһэнэй участогые гэлтэгүйгөөр абахын тула тэрээниие боголихон болзор соо хуряаха хэрэтэй. Үрһэнэй таряае бусад тарянтай худхууулхагүй, тэрэниие тусгаар үрһэнэй участогай ток дээрэ сохихо, сортировка вселкэ болон триер гэхэ мэтын сэбэрлэлгын бүхы машинануудые хэрэглөжэ тон ханамжатайгаар сэбэрлэхэ шухала. Мүнөө жэлдэ үрһэнэй участогһаа хуряагдаһан тарлаанай ерэхэ жэлэй тарилгын талмайе хүсэд хангахаһаа байтагай үрһэнэй страхфонд байгуулгада хүрэхэ юм. Ерэхэ жэлэй үрһэнэй участогые севообородэй хамагай һайн полидопь таһалһан ба тэрэниие элдүүрилгэ, үтэгжүүлгын хүдөлмэринүүд ябуулагдажа байнхай. Хэрбээ аймагай бусад колхозууд маная дүй дүршэлые халан абажа шадаа һаа, тарянай талмайе хойшодоо өөрын үрһөөр хангажа шадаха байна.

А. Кердова.

РСФСР-эй ажалшадай депутадуудай хизаарай, областной, окружной, районно, городской, сельскэ ба поселково Советүүдтэ һунгаха һунгалтануд тухай

ДУРИМ

I БҮЛЭГ

Һунгуулийн система

Статьи 1. РСФСР-эй Конституцийн 138-дахи статьягай ёһоор, ажалшадай депутадуудай хизаарай ба областной Советүүдтэ, автономно областьнуудай ба национальна округуудай ажалшадай депутадуудай Советүүдтэ, ажалшадай депутадуудай районно, городской, сельскэ ба поселково Советүүдтэ депутадуудые һунгалгэ бүгэдэннитын, тэгшэ ба сэхэ һунгуулийн өрхын үндэһэ баримталан, нюуса ёһоор голосовалгажа, һунгагшадаар хэгдэхэ.

Статья 2. РСФСР-эй Конституцийн 139-дэхи статьягай ёһоор, депутадуудые һунгалга бүгэдэннитын байха гэбэл: ухаа муугай хүнүүд ба һунгуулийнгаа эрхые сүүдэр дабһагдаһан хүнүүдһэ бусад, РСФСР-эй 18 наһа гүйсэһэн бүхы гражданинууд болбол расын ба национальна илгаа, эрэгтэй ажаг йи илгаа шажан шүтэлгэ, өрдөм һургуулийн нэмэ, түбхинһэн һуудал, социальнэ ут гарбал, зөөри шадалай жэргэ ба үнгэрһэн сагай ажал-ябуулгые хамаархангүйгээр, депутадуудые һунгаха ябадалда хабаадалсаха ба ажалшадай депутадуудай Советүүдтэ һунгагдаха эрхэтэй.

Статьи 3. РСФСР-эй Конституцийн 140-дэхи статьягай ёһоор, депутадуудые һунгалга тэгшэ байха гэбэл: гражданин бүхэн нэгэ голостой байха; бүхы гражданинууд тэгшэ эрхые үзэһэ болгожо һунгалтануудта хабаадаха.

Статьи 4. РСФСР-эй Конституцийн 141-дэхи статьягай ёһоор, эхэзөриүүд болбол эрэшүүлтэй нэгэн адлаар һунгалтануудта хабаадаха ба һунгагдаха байна.

Статьи 5. РСФСР-эй Конституцийн 142-дэхи статьягай ёһоор СССР-эй Зөвсэгтэ Хүсэнүүдэй зэргэнүүдтэ байһан гражданинууд бүхы гражданинуудтай нэгэн адлаар һунгаха ба һунгагдаха эрхые эдлэнэ.

Статьи 6. РСФСР-эй Конституцийн 143-дахи статьягай ёһоор депутадуудые һунгаха һунгалтанууд сахэ хэгдэхэ гэбэл: ажалшадай депутадуудай хизаарай ба областной Советүүдтэ, автономно областьнуудай, национальна округуудай ажалшадай депутадуудай Советүүдтэ: ажалшадай депутадуудай районно, городской, сельскэ ба поселково Советүүдтэ һунгаха һунгалтанууд сахэ һунгаха гуримаар гражданинуудаар шууд хэгдэхэ.

Статьи 7. РСФСР-эй Конституцийн 144-дэхи статьягай ёһоор, РСФСР-эй ажалшадай депутадуудай Советүүдтэ депутадуудые һунгалгэ тогтоогдоһон голосованиеда нюуса байха.

Статьи 8. РСФСР-эй Конституцийн 18-дахи статьягай ёһоор РСФСР-эй территори дээрэ байһан бусад бүхы союзна республикануудай гражданинууд РСФСР-эй гражданинуудтай адлаар, РСФСР-эй ажалшадай депутадуудай Советүүдтэ һунгаха ба һунгагдаха эрхые эдэлхэ.

Статьи 9. РСФСР-эй территори дээрэ һүүжа байбашье СССР-эй гражданинууд бэшэ, харин харинин гуранхуудай гражданствоза гү, али албатан байһан нюурнууд РСФСР-эй ажалшадай депутадуудай Советүүдтэ һунгаха һунгалтануудта хабаадахагүй ба һунгагдаха эрхэгүй.

Статьи 10. РСФСР-эй Конституцийн 145-дахи статьягай ёһоор, РСФСР-эй ажалшадай депутадуудай Советүүдтэ һунгаха һунгалтануд һунгуулийн округуудаар хэгдэхэ.

Ажалшадай депутадуудай тусхайта Советэ һунгалга хэхэ һунгуулийн округ бүхэнһээ нэгэ депутат һунгагдаха.

Статьи 11. Автономно республикануудта ажалшадай депутадуудай Советэ һунгаха һунгалтануудые үнэргэхэ гурим халаа тус тус автономно республикын ажалшадай депутадуудай Советүүдтэ һунгаха һунгалтануд тухай дуримаар тогтоогдоһон байна.

Статьи 12. РСФСР-эй ажалшадай депутадуудай Советүүдтэ һунгаха һунгалтануудтай холбогдоһон гаргашануд гурэнэй аймаараар хэгдэхэ.

II БҮЛЭГ

Һунгагшадай списогууд

Статьи 13. Списогуудые зохеохо үедэ тус Советэй территори дээрэ (саг үргэлжэ гү, али саг зуура) һуужа байһан ба һунгалтын өрхэтэй, тиигээд һунгалга болохо үедэр 18 наһа гүйсэһэн бүхы гражданинууд һунгагшадай списогуудтэ оруулагдаха.

Статьи 14. Һунгагшадай хэнинишье хадаа һунгагшадай списогтэ нэгэнһээ үлүү оруулагдажа болохогүй.

Статьи 15. Һунгуулийнгаа эрхые сүүлээр хабагдаһан хүнүүд болбол тэрэ сүүдэй шиидхэбэриотог һунгуулийн эрхэ хабахаар тогтоогдоһон бүхы болзорой турша соо, мүн ухаа муугай гэжэ хуулиар тогтоогдоһон ёһоор тоолэгдоһон нюурнууд һунгагшадай списогуудтэ оруулагдахагүй.

Статьи 16. Һунгагшадай списогуун болбол городуудта ажалшадай депутадуудай городской Советүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдээр, районуудта боложо хубаагдаһан городуудта—районно Советүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдээр, поселогуудта—поселково Советүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдээр, хүдөө нютагуудта—ажалшадай депутадуудай сельскэ (станица, деревня, хутор, аул) Советүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдээр зохеогдохо.

Статьи 17. Сэрэгэй частьнуудта ба сэрэгэй соединениүүдтэ бэйһан һунгагшадай списогуун командирай гар табилгатайгаар зохеогдохо. Бэшэ бусад сэрэгэй алба хэгшэд хадаа байдаг байдаг газаргаа ажалшадай депутадуудай тэндэхи гүйсэдхэхэ комитедүүдээр һунгагшадай списогуудтэ оруулагдана юм.

Статьи 18. Ажалшадай депутадуудай бүхы Советүүдтэ һунгалга хэхэдэ адли байха һунгагшадай списогуун тус тус һунгуулийн участогуудта, РСФСР-эй Верховно Советэй Президиумаар тогтоогдоһон формын ёһоор, алфавидай гуримаар зохеогдожо, тэрэн дээрэнь һунгагшын фамили, нэрэ, обог, наһа ба һуужа байгаа газарыень, мүн баһа ажалшадай депутадуудай хазнахи Советэ һунгалга хэхэ һунгуулийн округуудай номернуудые зааха. Һунгагшадай списогуун ажалшадай депутадуудай Советэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшын ба секретариин гар табилгатай байха.

Статьи 19. Ажалшадай депутадуудай Советэй гүйсэдхэхэ комитет болбол һунгалтануудай болохоһоо 35 хоног үрид һунгагшадай списогуудые бүгэдэннитын харахын тулада үлгэхэ гү, али һунгагшадаа энэ списогуудтэй танилсуулха аргые Советэй гү, али һунгуулийн участогай гэр байһан соо хангаха.

Статьи 20. Һунгагшадай списогуудэй эхэнь ажалшадай депутадуудай Советэй гүйсэдхэхэ комитедтэ сэрэгэй частьда гү, али сэрэгэй соединениүдэ тус бүридээ хадагалагдаха.

Статьи 21. Һунгагшадай списогэй тунхаглагдаһан ба һунгалтын үдэр хоерой хоорондохи турша соо өөрынгөө байха газаные һэлгэһэн һунгагшадта ажалшадай депутадуудай Советүүдэй эндэхи гүйсэдхэхэ комитет болбол РСФСР-эй Верховно Советэй Президиумэй тогтоогдоһон формоор, «Голосовалга эрхэ баталһан үнэмшэлгэ» үгэхэ ба һунгагшадайнгаа списогуудэ орсо—«гарга» гэжэ тэмдэглэхэ. Һунгагша болбол шинэ газарга (саг үргэлжэ гү, али саг зуура) ошоод байхадаа «Голосованиеда өрхэ баталһан үнэмшэлгэ», мүн тэрэ шэлэн нюурайлгаа үнэмшэлгые харуулаад, һунгагшадай списогтэ оруулагдаха.

Статьи 22. Һунгагшадай списогтэ гараһан (списогтэ оруулагдаагүй, списогһээ хаһагдаһан, фамили, нэрэ, обогуудые буруу бэшэһэн, һуншуулиннгаа эрхые хаһагдаһан хүнүүдые списогтэ буруугаар оруулһан) буруу зүйлнүүд тухай мэдүүлгэнүүд тус список тунхаглаһан ажалшадай депутадуудай Советэй гүйсэдхэхэ комитедтэ үгтэхэ ёһотой, тэрэнь һунгагшадай список соо гараһан буруу зүйлнүүд тухай мэдүүлгэ бүхэнне гурбан үдэрэй болзорһоо оройтонгүй хяража үзэхэ үилгатай.

Статьи 23. Ажалшадай депутадуудай Советэй гүйсэдхэхэ комитет болбол һунгагшадай списогэй буруу болоһон тухай мэдүүлгые хаража үзөөд, иэгэн гэбэл һунгагшадай списогто зохихо заһабари оруулха, үгышьеһаа тэрэнэй мэдүүлгые хангаагүй орхиһон шалтагаанууд тухайгаа мэдүүлгэ баригшада бэшэмэл справка үгэхэ үилгатай.

Статьи 24. Мэдүүлэгшэ болбол һунгагшадай список соо гараһан буруу зүйлнүүд тухай асуудал тушаа ажалшадай депутадуудай Советэй гүйсэдхэхэ комитедэй гаргаһан шиидхэбэриие зүбшөөгөөгүй һаа арадай суудла гомодол барижа болохо, тэрэнь мэдүүлгэ баригшые ба Советэй гүйсэдхэхэ комитедэй түлөөлэгшые дуудажа, тэрэ томоолые гурбан хоногой болзорһоо оройтонгүйгээр суудэй нэмэл заседани дээрэ хяража үзэхэ ба өөрынгөө гаргаһан шиидхэбэриие мэдүүлгэ баригшада ба Советэй гүйсэдхэхэ комитедтэ дары сагаа мэдэгдэхэ үилгатай. Арадай суудэй гаргаһан шиидхэбэри эсөөлэн дүүргэгдэхэ.

III БҮЛЭГ

Ажалшадай депутадуудай хизаарай, областной советүүдтэ ба автономно областьнуудай ажалшадай депутадуудай советүүдтэ һунгаха һунгуулийн округууд ба һунгуулийн комиссинууд

Статьи 25. Ажалшадай депутадуудай хизаарай ба областной Советүүдтэ һунгаха һунгуулийн округуудые ажалшадай депутадуудай хизаарай, областной Советүүдэй тус тус гүйсэдхэхэ комитедүүд бии болгохо юм.

Һунгуулийн округууд РСФСР-эй Конституцийн 145-дахи статьягай ёһоор нимэнүүд нормотойгоор бии болгогдохо гэбэл:

а) ажалшадай депутадуудай хизаарай Советүүдтэ һунгаха һунгалтын талаар:

1 миллион 500 мянга хүртэр хүн зонтой хизаарта—11 мянган хүн бүхэндэ һунгуулийн нэгэ округ;

1 миллион 500 мянган хүнһээ дээшэ хүн зонтой хизаарта—15 мянган хүн бүхэндэ һунгуулийн нэгэ округ;

б) ажалшадай депутадуудай областной Советүүдтэ һунгаха һунгалтын талаар:

500 мянгаһаа 900 мянга хүртэр хүн зонтой областьнуудта—8 мянган хүн бүхэндэ һунгуулийн нэгэ округ;

500 мянга хүртэр хүн зонтой областьнуудта һунгуулийн 70 округууд бии болгогдохо.

900 мянгаһаа 1 миллион хүртэр хүн зонтой областьнуудта 10 мянган хүн бүхэндэ һунгуулийн нэгэ округ;

1 миллионһоо 1 миллион 500 мянга хүртэр хүн зонтой областьнуудта—11 мянган хүн бүхэндэ һунгуулийн нэгэ округ;

1 миллион 500 мянгаһаа 1 миллион 900 мянга хүртэр хүн зонтой областьнуудта—11 мянган хүн бүхэндэ һунгуулийн нэгэ округ;

1 миллион 900 мянгаһаа 2 миллион 100 мянга хүртэр хүн зонтой областьнуудта—13 мянган хүн бүхэндэ һунгуулийн нэгэ округ;

2 миллион 100 мянгаһаа 2 миллион 500 мянган хүртэр хүн зонтой областьнуудта—14 мянган хүн бүхэндэ һунгуулийн нэгэ округ;

2 миллион 500 мянгаһаа 3 миллион 500 мянга хүртэр хүн зонтой областьнуудта —15 мянган хүн бүхэндэ һунгуулийн нэгэ округ;

3 миллион 500 мянгаһаа дээшэ хүн зонтой областьнуудта—30 мянган хүн бүхэндэ һунгуулийн нэгэ округ;

в) автономно областьнуудай ажалшадай депутадуудай областной Советүүдтэ һунгаха һунгалтын талаар:

150 мянга хүртэр хүн зонтой автономно областьнуудта —1500 хүн бүхэндэ һунгуулийн нэгэ округ;

150 мянгаһаа дээшэ хүн зонтой автономно областьнуудта —3000 мянган хүн бүхэндэ һунгуулийн нэгэ округ.

Статьи 26. Ажалшадай депутадуудай хизаарай, областной Советүүдтэ һунгаха һунгуулийн округуудай списогуудые ажалшадай депутадуудай хизаарай, областной Советүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдээр һунгалтануудай болзорһоо үрид 55 хоногһоо оройтонгүй тунхаглагдахэ ёһотой.

Статьи 27. Хизаар, область, бүхэндэ ажалшадай депутадуудай хизаарай, областной Советэ һунгаха һунгуулийн хизаарай, областной һунгуулийн өөдэдынь комисси бии болгогдохо юм.

Хизаарай, областной һунгуулийн комиссинууд болбол хуулита ёһоор регистрацида эбтэһан хүдэлмэришэдэй ба албахаагшадай профессиональна организацинууд, кооперативна организацинууд, коммунистическэ партийна организацинууд, залуушуулай организацинуудһаа, культурна, техническэ ба научна обществонууд, мүн тэрэшэлэн предприятинуудтахи ба эмхи зургаанууд болон албахаагшадай сэрэгэй частьнуудтахи сэрэгэй алба хэгшэдэй суглаануудһаа, колхозууд ба тосхонуудта таряашадай, совхозуудта—совхозуудай хүдэлмэришэд ба албахаагшадай суглаануудһаа томилогдоһон түлөөлэгшэдһээ бүридэхэ юм.

Статьи 28. Хизаарай, областной һунгуулийн комиссинууд хадаа түрүүлэгшэ, түрүүлэгшын орлогшо, секретарь ба 8—10 гишүүдэйгээр бии болгогдожо, һунгалтын болохоһоо үрид 55 хоногһоо оройтонгүй РСФСР-эй Верховно Советэй Президиумаар баталагдаха.

Статьи 29. Һунгуулийн хизаарэй, областной комисси болбол:

а) Һунгалтануд тухай энэ Дуримые ажалшадай депутадуудай хизаарай, областной Советүүдтэ һунгаха һунгалтын ябажа байха үедэ хазайлгангүй гүйсэдхэхэ ябадалые хизаар, областниигоо территори дээрэ хаража байха;

б) Һунгуулийн комиссинуудай бүрүү ябуулгын тухай оройон гомодолнуудые шалгаг үзэхэ;

в) Һунгагшадай списогуудэй саг болзор соогоо зохеогдожо, бүгэдэннитын анхараада хүргэгдэхын хойноһоо хаража байха;

г) Һунгуулийн участогуудые ажалшадай депутадуудай зохихо Советүүдэй гүйсэдхэхэ комитедуудэй саг соонь байгуулхын хойноһоо хаража байха;

д) ажалшадай депутадуудай районно Советэ һунгаха Һунгуулийн бюллетеньнүүдые РСФСР-эй Верховно Советэй Президиумаар тогтоогдоһон формын ёһоор бэлэдхэхэ;

е) ажалшадай депутадуудай районно Советүүдтэ һунгагдаһан депутадуудые регистрацилха;

ж) Һунгалтануудай хэрэг хүтэлбэриие ажалшадай депутадуудай районно Советэй мандатна комиссида тушаан үгэхэ.

Статьи 30. Ажалшадай депутадуудай хизаарэй областной Советэ һунгаха һунгуулийн округ бүхэндэ Һунгуулийн Окружной комисси байгуулагдаха.

Һунгуулийн Окружной комиссинууд болбол хуулита ёһоор регистрацида эбтэһан хүдэлмэришэдэй ба албахаагшадай профессиональна организацинууд, кооперативна организацинууд, коммунистическэ партийна организацинууд, залуушуулай организацинуудһаа, культурна, техническэ ба научна обществонуудһаа болон общественнэ бусад организацинууд ба ажалшадай обществонуудһаа, тэрэшэлэн предприятинуудтахи ба эмхи зургаанууд болон албахаагшадай, сэрэгэй частьнуудтахи сэрэгэй алба хэгшэдэй суглаануудһаа томилогдоһон түлөөлэгшэдһээ бүридэхэ юм.

Статьи 31. Ажалшадай депутадуудай хизаарай, областной Советэ һунгаха һунгуулийн Окружной комисси болбол түрүүлэгшэ, түрүүлэгшын орлогшо, секретарь ба 4—6 гишүүдэйгээр бии болгогдожо, һунгалтануудай болохоһоо үрид 50 хоногһоо оройтонгүй ажалшадай депутадуудай хизаарай, областной Советэй гүйсэдхэхэ комитедүүдээр баталагдаха.

Статьи 32. Ажалшадай депутадуудай хизаарай, областной Советэ һунгаха һунгуулийн Окружной комисси болбол:

а) Һунгуулийн участогуудай удаа дараалһаан номернуудые тогтооно;

б) РСФСР-эй Конституцийн ба Һунгалтануд тухай энэ Дуримэй эрилтэнүүдые сахижа, депутадуудта дэбжүүлэгдэһэн кандидадуудые регистрацилна;

в) тогтоогдоһон формотой Һунгуулийн бюллетеньнүүдээр Һунгуулийн участково комиссинууд хангана;

г) округ дотороо Һунгалтануудай результадуудые гаргана;

д) округ дотороо болоһон Һунгалтануудай результадууд тухай материалнуудые Һунгуулийн Хизаарай, Областной комиссинуудта хүргэнэ;

е) Һунгагдаһан депутадта Һунгагдаһанайнь тухай үнэмшэлгэ үгэнэ;

ж) хэрэг хүтэлбэриие ажалшадай депутадуудай хизаарай, областной түс Советэй гүйсэдхэхэ комитедтэ хадагалхаар тушаажа үгэнэ.

IV БҮЛЭГ

Национальна округуудай ажалшадай депутадуудай окружной советүүдтэ һунгаха Һунгуулийн округууд ба Һунгуулийн комиссинууд

Статьи 33. Национальна округуудай ажалшадай депутадуудай Советүүдтэ һунгаха Һунгуулийн округуудые ажалшадай депутадуудай окружной Советэй гүйсэдхэхэ комитедууд бии болгохо юм.

Һунгуулийн округууд болбол РСФСР-эй Конституцийн 145-дахи статьягай ёһоор, нимэнүүд нормотойгоор бии болгогдохо гэбэл:

40 мянгаһаа дээшэ хүн зонтой национальна округта —1000 хүн бүхэндэ Һунгуулийн нэгэ округ, гэбэшье Һунгуулийн 65 округһоо дээшэ бэшэ байха, 40 мянга хүртэр хүн зонтой национальна округта Һунгуулийн 40 округууд бии болгогдохо.

Статьи 34. Национальна округуудай ажалшадай депутадуудай Советэ һунгаха Һунгуулийн округуудай списогуудые Һунгалтануудай болохоһоо үрид 55 хоногһоо оройтонгүй ажалшадай депутадуудай окружной Советүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдээр тунхаглагдаха юм.

Статьи 35. Национальна округ бүхэндэ национальна округой ажалшадай депутадуудай окружной Советэ һунгаха Һунгуулийн Окружной комисси бии болгогдоно.

Һунгуулийн Окружной (национальна округуудтахи) комиссинууд болбол хуулита ёһоор регистрацида эбтэһан хүдэлмэришэдэй ба албахаагшадай профессиональна организацинууд, кооперативна организацинууд, коммунистическэ партийна организацинууд, залуушуулай организацинуудһаа, культурна, техническэ ба научна обществонуудһаа, болон общественнэ бусад организацинууд ба ажалшадай обществонуудһаа, тэрэшэлэн предприятинуудтахи ба эмхи зургаанууд болон албахаагшадай, сэрэгэй частьнуудтахи сэрэгэй алба хэгшэдэй суглаануудһаа, колхозууд ба тосхонуудта таряашадай, совхозуудта—совхозуудай хүдэлмэришэд ба албахаагшадай суглаануудһаа томилогдоһон түлөөлэгшэдһээ бүридэхэ юм.

Статьи 36. Һунгуулийн Окружной (национальна округуудтахи) комиссинууд хадаа түрүүлэгшэ, түрүүлэгшын орлогшо, секретарь ба 4—6 гишүүдэйгээр бии болгогдожо, Һунгалтануудай болохоһоо үрид 55 хоногһоо оройтонгүй ажалшадай депутадуудай хизаарай, областной Советүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдээр баталагдаха.

Статьи 37. Һунгуулийн Окружной (национальна округой) комисси болбол:

а) Һунгалтануд тухай энэ Дуримые ажалшадай депутадуудай окружной Советэ һунгалтын ябажа байха үедэ хазайлгангүй гүйсэдхэхэ ябадалые округойнгоо территори дээрэ хаража байха;

б) ажалшадай депутадуудай окружной Советэ һунгаха Һунгуулийн комиссинуудай бүрүү ябуулгын тухай оройон гомодолнуудые шалгаг үзэхэ;

в) ажалшадай депутадуудай окружной Советэ һунгаха Һунгуулийн бюллетеньнүүдые РСФСР-эй Верховно Советэй Президиумаар тогтоогдоһон формын ёһоор бэлэдхэхэ;

г) ажалшадай депутадуудай окружной Советэ һунгагдаһан депутадуудые регистрацилха;

д) Һунгалтануудай хэрэг хүтэлбэриие ажалшадай депутадуудай окружной Советэй мандатна комиссида тушаан үгэнэ.

Статьи 38. Национальна округой ажалшадай депутадуудай окружной Советэ һунгаха Һунгуулийн округ бүхэндэ Һунгуулийн Окружной комисси байгуулагдана.

Һунгуулийн Окружной (Һунгуулийн округой) комисси болбол хуулита ёһоор регистрацида эбтэһан хүдэлмэришэдэй ба албахаагшадай профессиональна организацинууд, кооперативна организацинууд, коммунистическэ партийна организацинууд, залуушуулай организацинуудһаа, культурна, техническэ ба научна обществонуудһаа, болон общественнэ бусад организацинууд ба ажалшадай обществонуудһаа, тэрэшэлэн предприятинуудтахи ба эмхи зургаанууд болон албахаагшадай, сэрэгэй частьнуудтахи сэрэгэй алба хэгшэдэй суглаануудһаа, колхозууд ба тосхонуудта таряашадай, совхозуудта—совхозуудай хүдэлмэришэд ба албахаагшадай суглаануудһаа томилогдоһон түлөөлэгшэдһээ бүридэхэ юм.

Статьи 39. Ажалшадай депутадуудай окружной Советэ һунгаха Һунгуулийн округ бүхэндэ Һунгуулийн Окружной (Һунгуулийн округой) комисси болбол түрүүлэгшэ, түрүүлэгшын орлогшо, секретарь ба 2—4 гишүүдэйгээр бии болгогдожо, Һунгалтануудай болохоһоо үрид 50 хоногһоо оройтонгүй ажалшадай депутадуудай окружной Советэй гүйсэдхэхэ комитедээр баталагдана.

Статьи 40. Ажалшадай депутадуудай окружной Советэ һунгаха Һунгуулийн Окружной (Һунгуулийн округой) комисси болбол:

а) РСФСР-эй Конституцийн ба Һунгалтануд тухай энэ Дуримэй эрилтэнүүдые сахижа, депутадуудта дэбжүүлэгдэһэн кандидадуудые регистрацилна;

б) тогтоогдоһон формын ёһоор, хэгдэһэн Һунгуулийн бюллетеньнүүдээр Һунгуулийн участково комиссинуудые хангана;

в) Һунгуулийн округ дотороо болоһон Һунгалтануудай результадуудые гаргана;

г) округ дотороо болоһон Һунгалтануудай результадууд тухай материалнуудые Һунгуулийн Окружной (национальна округой) комиссида хүргэнэ;

д) Һунгагдаһан депутадта Һунгагдаһанайнь тухай үнэмшэлгэ үгэнэ;

е) хэрэг хүтэлбэриие ажалшадай депутадуудай окружной тус Советэй гүйсэдхэхэ комитедтэ хадагалхаар тушаажа үгэнэ.

V БҮЛЭГ

Ажалшадай депутадуудай районно советүүдтэ Һунгаха Һунгуулийн округууд ба Һунгуулийн комиссинууд

Статьи 41. Ажалшадай депутадуудай районно Советүүдтэ Һунгалта хэхэ Һунгуулийн округууд болбол ажалшадай депутадуудай районно Советүүдэй гүйсэдхэхэ комитедуудээр бии болгогдоно.

Һунгуулийн округууд хадаа РСФСР-эй Конституцийн 145-дахи статьягай ёһоор нимэ нормотойгоор байгуулагдаха юм гэбэл:

25 мянгаһаа дээшэ хүн зонтой райондо—1000 хүн бүхэндэ Һунгуулийн нэгэ округ, гэбэшье 60 округһоо дээшэ бэшэ байхэ, 25 мянга хүртэр хүн зонтой райондо Һунгуулийн 25 округууд бии болгогдоно.

Статьи 42. Ажалшадай депутадуудай районно Советэ Һунгаха Һунгуулийн округуудай списогуудые Һунгалтануудай болохоһоо үрид 55 хоногһоо оройтонгүй ажалшадай депутадуудай районно Советүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдээр тунхаглагдаха ёһотой.

Статьи 43. Район бүхэндэ ажалшадай депутадуудай районно Советэ Һунгаха Һунгуулийн Районно комисси бии болгогдохо юм.

Һунгуулийн Районно комиссинууд болбол хуулита ёһоор регистрацида эбтэһан хүдэлмэришэдэй ба албахаагшадай профессиональна организацинууд, кооперативна организацинууд, коммунистическэ партийна организацинууд, залуушуулай организацинуудһаа, культурна, техническэ ба научна обществонуудһаа болон общественнэ бусад организацинууд ба ажалшадай обществонуудһаа, тэрэшэлэн предприятинуудтахи ба эмхи зургаанууд болон албахаагшадай, сэрэгэй частьнуудтахи сэрэгэй алба хэгшэдэй суглаануудһаа, колхозууд ба тосхонуудтахи таряашадай, совхозуудта—совхозуудай хүдэлмэришэд ба албахаагшадай суглаануудһаа томилогдоһон түлөөлэгшэдһээ бүридэхэ юм.

Статьи 44. Һунгуулийн Районно комиссинууд хадаа түрүүлэгшэ, түрүүлэгшын орлогшо, секретарь ба 4—6 гишүүдэйгээр бии болгогдожо, Һунгалтануудай болохоһоо үрид 55 хоногһоо оройтонгүй ажалшадай депутадуудай хизаарай, областной Советүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдээр баталагдана.

Статьи 45. Һунгуулийн Районно комисси болбол:

а) Һунгалтануд тухай энэ Дуримые ажалшадай депутадуудай районно Советэ Һунгалтын ябажа байха үедэ хазайлгангүй гүйсэдхэхэ ябадалые районно территори дээрэ хаража байха;

б) ажалшадай депутадуудай районно Советэ Һунгаха Һунгуулийн комиссинуудай бүрүү ябуулгын тухай оройон гомодолнуудые шалгаг үзэхэ;

в) Һунгагшадай списогуудэй саг болзор соогоо зохеогдожо, бүгэдэннитын анхараада хүргэгдэхын хойноһоо хаража байха;

г) Һунгуулийн участогуудые ажалшадай депутадуудай зохихо Советүүдэй гүйсэдхэхэ комитедуудэй саг соонь байгуулхын хойноһоо хаража байха;

д) ажалшадай депутадуудай районно Советэ Һунгаха Һунгуулийн бюллетеньнүүдые РСФСР-эй Верховно Советэй Президиумаар тогтоогдоһон формын ёһоор бэлэдхэхэ;

е) ажалшадай депутадуудай районно Советүүдтэ Һунгагдаһан депутадуудые регистрацилха;

ж) Һунгалтануудай хэрэг хүтэлбэриие ажалшадай депутадуудай районно Советэй мандатна комиссида тушаан үгэхэ.

Статьи 46. Ажалшадай депутадуудай районно Советэ Һунгаха Һунгуулийн округ бүхэндэ Һунгуулийн Окружной комисси байгуулагдана.

Һунгуулийн Окружной комиссинууд болбол хуулита ёһоор регистрацида эбтэһан хүдэлмэришэдэй ба албахаагшадай профессиональна организацинууд, кооперативна организацинууд, коммунистическэ партийна организацинууд, залуушуулай организацинуудһаа, культурна, техническэ ба научна обществонуудһаа болон общественнэ бусад организацинууд ба ажалшадай обществонуудһаа, тэрэшэлэн предприятинуудтахи ба эмхи зургаанууд болон албахаагшадай, сэрэгэй частьнуудтахи сэрэгэй алба хэгшэдэй суглаануудһаа, колхозууд ба тосхонуудтахи таряашадай, совхозуудта—совхозуудай хүдэлмэришэд ба албахаагшадай суглаануудһаа томилогдоһон түлөөлэгшэдһээ бүридэхэ юм.

Статьи 47. Ажалшадай депутадуудай районно Советэ Һунгаха Һунгуулийн Окружной комиссинууд хадаа түрүүлэгшэ, түрүүлэгшын орлогшо, секретарь ба 2—4 гишүүдэйгээр бии болгогдожо, Һунгалтануудай болохоһоо үрид 50 хоногһоо оройтонгүй ажалшадай депутадуудай районно Советэй гүйсэдхэхэ комитедээр баталагдана.

Статьи 48. Ажалшадай депутадуудай районно Советэ Һунгаха Һунгуулийн Окружной комисси болбол:

а) РСФСР-эй Конституцийн ба Һунгалтануд тухай энэ Дуримэй эрилтэнүүдые сахижа, депутадуудта дэбжүүлэгдэһэн кандидадуудые регистрацилна;

б) тогтоогдоһон формын ёһоор хэгдэһэн Һунгуулийн бюллетеньнүүдээр Һунгуулийн Участково комиссинуудые хангана:

(Үргэлжэлэлынь 3-дахи нюурта).

РСФСР-эй ажалшадай депутадуудай хизаарай, областной, окружной, районно, городской, сельскэ ба поселково Соведүүдтэ һунгаха һунгалтанууд тухай

ДҮРИМ

(Үргэлжэлэл)

в) округ доторое һунгалтануудай результадуудые гаргаха;

г) округ доторое болоһон һунгалтануудай результадуудые материалнуудые һунгуулиин Районно комиссида хүргэх;

д) һунгагдаһан депутадта һунгагдаһанайнь тухай мэдэгдэлэ үгэхэ;

е) хэрэг хүтэлбэрее ажалшадай депутадуудай тэндэхи Соведэй гүйсэдхэхэ комитедтэ хадагалхаар тушаан үгэхэ.

VI БҮЛЭГ

Ажалшадай депутадуудай городской ба городуудтахи районно Соведүүдтэ һунгаха һунгуулиин округууд ба һунгуулиин комиссинууд

Статья 49. Ажалшадай депутадуудай городской ба городуудтахи районно Соведүүдтэ һунгаха һунгуулиин округууд болбол ажалшадай депутадуудай городской, городуудтахи районно Соведүүдэй түс түс гүйсэдхэхэ комитедүүдээр болгоогдохо байна.

Һунгуулиин округууд РСФСР-эй Конституциин 145-статьягай ёһоор, иимэнүүд нормотойгоор бии болгогдоно:

12 мянгаһаа 100 мянга хүртэр хүн зонтой городууд—нэг бүхэндэ һунгуулиин нэгэ округ, гэбэшье 250 хүнтэй дээшэ бэшэ байха; 12 мянга хүртэр хүн зонтой городуудта һунгуулиин округууд бии болгогдоно;

100 мянгаһаа 150 мянга хүртэр хүн зонтой городуудта 400 хүн бүхэндэ һунгуулиин нэгэ округ, гэбэшье 300-дээшэ бэшэ байха;

150 мянгаһаа 250 мянга хүртэр хүн зонтой городуудта 600 хүн бүхэндэ һунгуулиин нэгэ округ байха гэбэшье округһоо дээшэ бэшэ,

250 мянгаһаа 350 мянга хүртэр хүн зонтой городуудта 600 хүн бүхэндэ һунгуулиин нэгэ округ байха, гэбэшье округһоо дээшэ бэшэ;

350 мянгаһаа 500 мянга хүртэр хүн зонтой городуудта 700 хүн бүхэндэ һунгуулиин нэгэ округ байха, гэбэшье округһоо дээшэ бэшэ;

500 мянгаһаа дээшэ хүн зонтой городуудта—900 хүн бүхэндэ һунгуулиин нэгэ округ байха гэбэшье, 700 округһоо дээшэ бэшэ;

Москва ба Ленинград городуудта 3000 хүн бүхэндэ нэгэ округ байха.

20 мянгаһаа дээшэ хүн зонтой городской районуудта 100 хүн бүхэндэ һунгуулиин нэгэ округ бии болгогдоно, харин һунгуулиин 250-һаа дээшэ бэшэ округ байха; 20 мянга хүртэр хүн зонтой городской районуудта һунгуулиин округууд бии болгогдоно.

Статья 50. Ажалшадай депутадуудай городской ба городуудтахи районно Соведүүдтэ һунгаха һунгуулиин округуудай списогууд болбол һунгалтануудай болохоһоо урид 55 хоногһоо оройтонгүй ажалшадай депутадуудай городской, городуудтахи районой Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдээр баталагдаха ёһотой.

Статья 51. Город ба город соохи район бүхэндэ ажалшадай депутадуудай городской, городуудтахи районой Соведүүдтэ һунгаха һунгуулиин Городской, Районно комиссинууд тус тусадаа бии болгогдоно.

Һунгуулиин Городской, городуудтахи Районно комиссинууд болбол хуулита ёһоор регистрацида абтаһан хүдэлмэришэдэй ба албахаагшадай профессиональна организациннууд, кооперативна организациннууд, коммунистическэ партийна организациннууд, залуушуулай организациннууд, культурна, техническэ ба научна обществоннуудаа болон общественнэ бусад организациннууд ба ажалшадай обществоннуудаа, тэрэшэлэн предприятиннуудтахи ба эмхи зургаанууд тахи хүдэлмэришэд болон албахаагшадай, сэрэгэй частьнуудтахи сэрэгэй алба хэгшэдэй суглаануудаа, колхозууд ба тосхонуудтахи таряашадай, совхозуудта—совхозуудай хүдэлмэришэд ба албахаагшадай суглаануудаа томилогдоһон түлөөлэгшэдһөө бүридэхэ юм.

Статья 55. Ажалшадай депутадуудай городской, городуудтахи районно Соведүүдтэ һунгаха һунгуулиин Окружной комиссинууд хадаа түрүүлэгшэ, түрүүлэгшын орлогшо, секретарь ба 2—4 гэшүүдтэйгээр бии болгогдожо, һунгалтануудай болоһоһоо урид 50 хоногһоо оройтонгүй ажалшадай депутадуудай городской, городуудтахи районно Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдээр баталагдаха ёһотой.

Статья 56. Ажалшадай депутадуудай городской, городуудтахи районно Соведтэ һунгаха һунгуулиин Окружной комиссии болбол:

а) РСФСР-эй Конституци болон һунгалтануудтухай энэ Дүримэй эрилтэнүүдые сахижа, депутадуудта дэбжүүлэгдэһэн кандидадуудые регистрацилха;

б) тогтоогдоһон формоор хэгдэһэн һунгуулиин бюллетеньнүүдээр һунгуулиин Участково комиссинууде хангана;

в) округ доторое һунгалтануудай результадуудые гаргана;

г) округ доторое болоһон һунгалтануудай результадуудтухай материалнуудые һунгуулиин Городской, городуудтахи Районно комиссида хүргэнэ;

д) һунгагдаһан депутадта һунгагдаһанайнь тухай үнэмшэлгые барюулна;

е) хэрэг хүтэлбэриие ажалшадай депутадуудай городской, городуудтахи районно түс түс Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедтэ хадагалхаар тушаан үгэнэ.

VII БҮЛЭГ

Ажалшадай депутадуудай сельскэ ба поселково Соведүүдтэ һунгалтануудые хэхэ һунгуулиин округууд ба һунгуулиин комиссинууд

Статья 57. Ажалшадай депутадуудай, сельскэ ба поселково Соведүүдтэ һунгалга хэхэ һунгуулиин округууд ажалшадай депутадуудай сельскэ, поселково түс түс Соведүүдээр бии болгогдохо юм.

Һунгуулиин округууд болбол Конституциин 145-дахи статьягай ёһоор иимэнүүд нормотойгоор бии болгогдохо юм гэбэл:

1000-һаа дээшэ хүн зонтой сельскэ Соведүүдэй ба поселогуудай территори дээрэ 100 хүн бүхэндэ нэгэ һунгуулиин округ байха, гэбэшье 25 округһоо дээшэ бэшэ; 1000 хүртэр хүн зонтой сельскэ Соведүүдтэ ба поселогуудта 9 округ бии болгогдоно.

Статья 58. Ажалшадай депутадуудай сельскэ, поселково Соведүүдтэ һунгаха һунгуулиин округуудай списогууд ажалшадай депутадуудай сельскэ, поселково Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдээр һунгалтануудай болохоһоо урид 55 хоногһоо оройтонгүй тунхаглагдаха ёһотой.

Статья 59. Сельскэ Совет, поселок бүхэндэ ажалшадай депутадуудай сельскэ, поселково Соведтэ һунгаха һунгуулиин Сельскэ, Поселково комиссинууд тус тустаа бии болгогдохо юм.

Һунгуулиин Сельскэ, Поселково комиссинууд болбол хуулита ёһоор регистрацида абтаһан хүдэлмэришэдэй ба албахаагшадай профессиональна организациннууд, кооперативна организациннууд, коммунистическэ партийна организациннууд, залуушуулай организациннууд, культурна, техническэ ба научна обществоннуудаа болон общественнэ бусад организациннууд ба ажалшадай обществоннуудаа, тэрэшэлэн предприятиннуудтахи ба эмхи зургаанууд тахи хүдэлмэришэд болон албахаагшадай, сэрэгэй частьнуудтахи сэрэгэй алба хэгшэдэй суглаануудаа, колхозууд ба тосхонуудтахи таряашадай, совхозуудта—совхозуудай хүдэлмэришэд ба албахаагшадай суглаануудаа томилогдоһон түлөөлэгшэдһөө бүридэхэ юм.

Статья 60. Һунгуулиин Сельскэ, Поселково комиссинууд хадаа түрүүлэгшэ, түрүүлэгшын орлогшо, секретарь ба 2—4 гэшүүдтэйгээр бии болгогдожо, һунгалтын болоһоһоо урид 55 хоногһоо оройтонгүй ажалшадай депутадуудай районно Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдээр баталагдаха.

Статья 61. Һунгуулиин Сельскэ, Поселково комисси болбол:

а) Һунгалтануудтухай энэ Дүримые ажалшадай депутадуудай сельскэ, поселково Соведтэ һунгалтын ябажа байха үедэ хазайлгангүй гүйсэдхэхэ ябадалые сельскэ, Соведэй, поселогой территори дээрэ хяажа байха;

б) ажалшадай депутадуудай сельскэ, поселково Соведтэ һунгалта хэхэ һунгуулиин комиссинуудай буруу ябуулгын тухай ороһон гомодолнуудые шалгаан үзэхэ;

в) ажалшадай депутадуудай сельскэ, поселково Соведтэ һунгалтануудые хэхэ һунгуулиин бюллетеньнүүдые РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэ тогтоогдоһон формоор бэлдэхэ ба һунгуулиин бюллетеньнүүдээр һунгуулиин Участково комиссинууде хангаха;

г) ажалшадай депутадуудай сельскэ, поселково Соведтэ һунгагдаһан депутадуудые регистрацилха;

д) Һунгалтануудай хэрэг хүтэлбэриие ажалшадай депутадуудай сельскэ, поселково Соведэй мандатна комиссида тушаан үгэхэ.

Статья 62. Ажалшадай депутадуудай сельскэ, поселково Соведтэ һунгаха һунгуулиин округ бүхэндэ һунгуулиин Окружной комисси байгуулагдаха.

Һунгуулиин Окружной комиссинууд болбол хуулита ёһоор регистрацида абтаһан хүдэлмэришэдэй ба албахаагшадай профессиональна организациннууд, кооперативна организациннууд, коммунистическэ партийна организациннууд, залуушуулай организациннууда, культурна, техническэ ба научна обществоннуудаа болон общественнэ бусад организациннууд ба ажалшадай обществоннуудаа, тэрэшэлэн предприятиннуудтахи ба эмхи зургаанууд тахи хүдэлмэришэд болон албахаагшадай, сэрэгэй частьнуудтахи сэрэгэй алба хэгшэдэй суглаануудаа, колхозууд ба тосхонуудтахи таряашадай, совхозуудта—совхозуудай хүдэлмэришэд ба албахаагшадай суглаануудаа томилогдоһон түлөөлэгшэдһөө бүридэхэ юм.

Статья 63. Ажалшадай депутадуудай сельскэ, поселково Соведтэ һунгалта хэхэ һунгуулиин Окружной комиссинууд хадаа түрүүлэгшэ, секретарь ба комиссиин нэгэ гэшүүнтэйгээр бии болгогдожо, һунгалтануудай болоһоһоо урид 50 хоногһоо оройтонгүй ажалшадай депутадуудай сельскэ, поселково Соведээр баталагдаха.

Статья 64. Ажалшадай депутадуудай сельскэ, поселково Соведтэ һунгалта хэхэ һунгуулиин Окружной комисси болбол:

а) РСФСР-эй Конституциин ба һунгалтануудтухай энэ Дүримэй эрилтэнүүдые сахижа, депутадуудта дэбжүүлэгдэһэн кандидадуудые регистрацилха;

б) округ доторое һунгалтануудай результадуудые гаргаха;

в) округ доторое болоһон һунгалтануудай результадууд тухай материалнуудые һунгуулиин Сельскэ, Поселково комиссида хүргэхэ;

г) һунгагдаһан депутадта һунгагдаһанайнь тухай үнэмшэлгэ үгэхэ;

д) хэрэг хүтэлбэрее ажалшадай депутадуудай сельскэ, поселково тус тус Соведэй гүйсэдхэхэ комитедтэ хадагаламжада тушааха.

VIII БҮЛЭГ

Һунгуулиин участогууд ба һунгуулиин участково комиссиинууд

Статья 65. Һунгуулиин бюллетеньнүүдые тушаажа абахын ба голосуудые тоолохын тулада городууд, поселогууд ба сельскэ Соведүүдэй территори болбол ажалшадай депутадуудай хизаарай ба областной Соведүүдтэ, автономно областьнуудай, национальна округуудай ажалшадай депутадуудай Соведүүдтэ, ажалшадай депутадуудай районно, городской, сельскэ ба поселково Соведүүдтэ һунгэлта хэхэдэ нийтэ байха һунгуулиин участогууд болгогдон хубаагдана.

Статья 66. Һунгуулиин участогуудые тогтоолго городуудта ажалшадай депутадуудай городской Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдээр, районно хубааритай городуудта—ажалшадай депутадуудай районно Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдээр хүчэ нютагуудта—ажалшадай депутадуудай районуудай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдээр хэгдэхэ.

Һунгуулиин участогуудые тогтоолго Һунгалтын эхилхэһээ урид 50 хоногһоо оройтонгүй хэгдэхэ.

Статья 67. Городуудта, поселогуудта, мүн тэрэшэлэн 2.000-һаа дээшэ һуурин зонтой тосхонуудта ба сельскэ Соведүүдэй территориннуудаа дээрэ һунгуулиин участогууд нэгэ һунгуулиин участогта 1.500—3.000 хүн хүртэхэ жэшээтэйгээр тогтоогдохо.

Статья 68. 2000 хүнһөө дээшэ бэшэ хүн зонтой сельскэ Соведэй территориньнь һунгуулиин нэгэ участок болохо зэргэтэй; 500 һаа дээшэ аад, зүгөөр, 2000-һаа үлүү бэшэ хүн зонтой станица, деревни, аул бүхэндэ тусгаар һунгуулиин участок тогтоогдохо.

500-һаа доошо аад, 300-һаа үсөөн бэшэ хүн зонтой селени гү, али бүлөг селенинуудтэ, мүн тэдэ селенинуудһээ һунгуулиин участогай центр хүртэр 10 километрһээ холо байгаа һаань, һунгуулиин тусгаар участогууд тогтоогдожо болохо.

Статья 69. Диилэнхидээ жэжэ һуурин газарнуудтай холын хойто ба зүүн зүгэй районуудта 100-һаа доошо бэшэ хүн зонтой һунгуулиин участогуудые тогтооходо болоно.

Хойто зүгэй национальна округуудта мүн тэрэшэлэн хадын ба нүүдэл байдалтай районуудта 100-һаа доошо аад, зүгөөр 50-һаа үсөөн бэшэ хүн зонтой һунгуулиин участогуудые тогтооходо болоно.

Статья 70. Сэрэгэй частьнуудаа болон сэрэгэй соединениннуудаа 50-һаа үсөөн бэшэ аад, 3.000-һаа дээшэ бэшэ һунгагшадтай һунгуулиин тусгаар участогууда болоно.

Статья 71. 50-һаа доошо бэшэ һунгагшадтай больницануудай, нарайлалгыч гэрнүүдэй, санаториануудай, инвалидуудай гэрнүүдэй дэргэдэ һунгуулиин тусгаар участогууда тогтоогдохо.

Хөдэн корпусуудтай больницануудта, тэдэнэй нэжээд бүхэндөнь 50-һаа доошо бэшэ һунгагшадтай байгаа хаань, тус тус корпусуудай дэргэдэ һунгуулиин участогууда тогтоогдожо болохо.

Статья 72. Һунгалтын үдэр тамаралгада ябажа байһан 25-һаа үсөөн бэшэ һунгагшадтай суднануудаа болбол тус суднын бэшэгдэһэн нютагай һунгуулиин округто багтажа, һунгуулиин тусгаар участок боложо болохо.

Статья 73. Һунгалтын үдэр замда ябаһан холын аяны замай пассажирска поезнуудта «Голосованда эрхэ батэлһэн үнэмшэлгэтэй» һунгагшадаа бюллетеньнүүдые шулсэн абахын тула һунгуулиин участогууда тогтоогдоно.

Статья 74. Һунгуулиин участок бүхэндэ ажалшадай депутадуудай хизаарай, областной Соведүүдтэ, автономно областьнуудай, национальна округуудай ажалшадай депутадуудай Соведүүдтэ, ажалшадай депутадуудай районно, городской, сельскэ ба поселково Соведүүдтэ һунгахадаа нийтэ байха һунгуулиин Участково комисси бии болгогдоно.

Һунгуулиин Участково комиссинууд болбол хуулита ёһоор регистрацида абтаһан хүдэлмэришэдэй ба албахаагшадай профессиональна организациннууд, кооперативна организациннууд, коммунистическэ партийна организациннууд, залуушуулай организациннууда, культурна, техническэ ба научна обществоннуудаа болон общественнэ бусад организациннууд ба ажалшадай обществоннуудаа, тэрэшэлэн предприятиннуудтахи ба эмхи зургаанууд тахи хүдэлмэришэд болон албахаагшадай, сэрэгэй частьнуудтахи сэрэгэй алба хэгшэдэй суглаануудаа, колхозууд ба тосхонуудтахи таряашадай, совхозуудта—совхозуудай хүдэлмэришэд ба албахаагшадай суглаануудаа томилогдоһон түлөөлэгшэдһөө бүридэхэ юм.

Статья 75. Һунгуулиин Участково комиссинууд хадаа түрүүлэгшэ, түрүүлэгшын орлогшо, секретарь ба 4—8 гэшүүдтэйгээр, тиин 300-һаа үсөөн хүн зонтой һунгуулиин участогуудта түрүүлэгшэ, секретарь ба 1—3 гэшүүдтэйгээр бии болгогдожо, һунгалтын болоһоһоо урид 45 хоногһоо оройтонгүй городуудта—ажалшадай депутадуудай городской Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдээр, районно хубааритай городуудта—районно Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдээр, хүдөө нютагуудта—районно Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдээр баталагдаха.

Статья 76. Һунгуулиин Участково комисси болбол:

а) Һунгагшадай список соо гараһан буруу зүйлнүүд тухай мэдүүлэгшүүдые абажа, тэдэнэй список зохеоһон ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй үзэмжэдэ табита;

б) Һунгуулиингаа участогта Һунгуулиин бюллетеньнүүдые тушаажа абаха;

в) ажалшадай депутадуудай хизаарай, областной, окружной районно городской, сельскэ ба поселково Соведэй депутадуудта хэбжүүлэгдэһэн кандидат бүхэндэ үгтэһэн голосуудые тоолохо;

г) голосованиин протоколые Һунгуулиин зохихо Окружной комиссида хүргэхэ;

д) хэрэг хүтэлбэрее ажалшадай депутадуудай районно гү, али городской Соведэй тус тус гүйсэдхэхэ комитедтэ хадагаламжада тушаан үгэхэ.

IX БҮЛЭГ

Депутадуудта кандидадуудые дэбжүүлхэ гурим

Статья 77. РСФСР-эй Конституциин 146-дахи статьягай ёһоор һунгалтануудай болоходо, кандидадуудые һунгуулиин округуудаар дэбжүүлэгдэхэ юм.

Ажалшадай депутадуудай хизаарай ба областной Соведүүдтэ, автономно областьнуудай ба национальна округуудай ажалшадай депутадуудай Соведүүдтэ, ажалшадай депутадуудай районно, городской, сельскэ ба поселково Соведүүдтэ кандидадуудые дэбжүүлхэ эрхэ хадаа общественнэ организациннуудта ба ажалшадай обществоннуудта, коммунистическэ партийна организациннуудта, профессиональна союзуудта, кооперативна организациннуудта, залуушуулай организациннуудта ба культурна обществоннуудта үгтэн хангагдаха байна.

Статья 78. Депутадта кандидадуудые дэбжүүлхэ эрхые общественнэ организациннуудай ба ажалшадай обществоннуудай центральна органууд ба мүн тэдэнэй республиканска, хизаарай, областной ба районуудай органууд, тэрэшэлэн предприятиннуудтахи болон эмхи зургаанууд тахи хүдэлмэришэд ба албахаагшадай, сэрэгэй частьнуудтахи сэрэгэй алба хэгшэдэй хамтын суглаануудаа, колхозууд ба тосхонуудта таряашадай, совхозуудта —совхозуудай хүдэлмэришэд ба албахаагшадай хамтын суглаануудаа бэлэдүүхэ.

Статья 79. Ажалшадай депутадуудай Соведэй депутадта дэбжүүлэгдэһэн кандидат иматта тэрэл Соведтэ гансал округ соо баллотировалагдажа болохо.

Статья 80. Депутадта кандидадуудаа болбол тэдэнние депутадуудай кандидадуудта дэбжүүлһэн округ соогоо һунгуулиин Окружной, мүн тэрэшэлэн Участково комиссинуудай гэшүүд байжа шадахагүй.

Статья 81. Һунгалтануудай эхилхэһээ урид 35 хоногһоо оройтонгүй, ажалшадай депутадуудай хизаарай, областной, окружной ба районно Соведүүдэй депутадта кандидадуудые дэбжүүлһэн общественнэ бүхы организациннуудаа гү, али ажалшадай обществоннуудаа хадаа депутадуудта кандидадуудые һунгуулиин зохихо Окружной комиссида регистрацида оруулха үялгатай.

Статья 82. Һунгалтануудай эхилхэһээ урид 20 хоногһоо оройтонгүй, ажалшадай депутадуудай городской Соведүүдэй, городуудтахи районно Соведүүдэй, сельскэ ба поселково Соведүүдэй депутадуудта кандидадуудые дэбжүүлһэн общественнэ бүхы организациннуудаа гү, али ажалшадай обществоннуудаа хадаа депутадуудта кандидадуудые һунгуулиин зохихо Окружной комиссида регистрацида оруулха үялгатай.

Статья 83. Депутадта кандидадые дэбжүүлһэн общественнэ организациннуудаа гү, али ажалшадай общество хадаа кандидадые регистрацида оруулхын тула һунгуулиин зохихо Окружной комиссида иимэ документнүүдые хүргэхэ үялгатай гэбэл:

а) депутадта кандидадые дэбжүүлһэн суглаанай гү, али заседаниин президиумай тогтоолдой гар табилгатай, тэдэнэй һуудаг нютагнь заагаатай протокол; кандидадые дэбжүүлһэн организациин нэрэ, суглаанда гү, али заседаниде хабаадагшадай тоо, газар ба сагынь, депутадта кандидадай фамили, нэрэ, обог, тэрээнэй наһан, һуудаг нютаг, партийность. хэдэг ажалынь протокол соо заагдаһан байха ёһотой;

б) депутадта кандидадые дэбжүүлһэн организациин зүгһөө түс һунгуулиин округ соо баллотировалагдахые зүбшөөхэ бэшэһэн тэрэ кандидадай мэдүүлгэ.

Статья 84. Һунгуулиин Окружной комисси хадаа РСФСР-эй Конституциин ба һунгалтануудтухай энэ Дүримэй эрилтэнүүдые сахижа, общественнэ организациннуудаар ба ажалшадай обществоннуудаар дэбжүүлэгдэһэн депутадуудта бүхы кандидадуудые регистрацидэ абаха үялгатай.

Һунгуулиин Окружной комисси болбол РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэ тогтоогдоһон формын ёһоор регистрацида абаһан протоколые депутадта кандидат бүридэ зохеоно. Регистрациин протоколой нэгэ экземплярынь һунгуулиин түс округ дотор баллотировалагдахые зүбшөөһэн тухай кандидадай мэдүүлгэтэй хамта тэрэ дары һунгуулиин Хизаарай, Областной, Окружной (национальна округ), Районно, Городской, городуудтахи Районно, Сельскэ, гү, али Поселково комиссида эльгээгдэнэ.

Статья 85. Депутадта кандидадые ажалшадай депутадуудай хизаарай, областной, окружной, районно, городской, городуудтахи районно, сельскэ гү, али поселково Соведтэ һунгаха һунгуулиин Окружной комиссиин зүгһөө регистрацида абахаһаа арсаад байгаа һаань, һунгуулиин түс түс Хизаарай, Областной, Окружной (национальна округой, Районно, Городской, городуудтахи Районно, Сельскэ, ба Поселково комиссида хоер хоногой болзор соо гомодожо болохо байна, тиигээд тэрэнэй гаргаһан шийдхэбэринь эсэслэн дүүргэгдэдэг байха.

Статья 86. Ажалшадай депутадуудай хизаарай, областной, окружной ба районно Соведэй депутадта дэбжүүлэгдэжэ регистрацида абтаһан кандидат бүриин фэмили, нэрэ, обогынь, наһан хэдэг ажал, партийность, мүн тэрэ кандидадые дэбжүүлһэн общественнэ организациин нэрэ хадаа һунгуулиин зохихо Окружной комиссиар һунгалтануудай болохоһоо урид 30 хоногһоо оройтонгүй тунхаглагдаха ёһотой.

Ажалшадай депутадуудай городской, городуудтахи районно, сельскэ ба поселково Соведэй депутадуудта дэбжүүлэгдэжэ һунгуулиин Окружной комиссинуудаар регистрацида абтаһан кандидадуудтухай мэдээнүүд һунгуулиин зохихо Городской, городуудтахи Районно, Сельскэ ба Поселково комиссинуудаар һунгалтануудай болохоһоо урид 15 хоногһоо оройтонгүй тунхаглагдаха ёһотой.

Статья 87. Ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй депутадуудта дэбжүүлэгдэжэ регистрацида абтаһан бүхы кандидадууд һунгуулиин бюллетеньнүүд соо заабол оруулагдаха эргэтэй.

Статья 88. Ажалшадай депутадуудай, хизаарай, областной, окружной, районно, городской, городуудтахи районно, Соведүүдтэ һунгаха һунгуулиин Окружной комиссинууд, мүн тэрэшэлэн һунгуулиин сельскэ ба поселково комиссинууд болбол һунгалтануудай болохоһоо урид 10 хоногһоо оройтонгүй һунгуулиин бюллетеньнүүдые һунгуулиин бүхы Участково комиссинуудта эльгээхэ үялгатай.

Статья 89. Һунгуулиин бюллетеньнүүд РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй тогтооһон формоор, тус һунгуулиин округ соохи хүн зоной хэлэнүүд дээрэ ба бүхы һунгагшадые хангаха тоотойгоор хэблэгдэхэ ёһотой.

Статья 90. Һунгуулиин зохихо Окружной комиссида регистрацида абтаһан кандидадые дэбжүүлһэн организациннуудаа мүн РСФСР-эй Конституциин 129-дахи статьягай ёһоор, тэрэ кандидадайнгаа түлөө суглаан дээрэ, хэлэлгэ ба баһа ондоошье аргаар ямаршье һаадгүй агитаци хэжэ эрхэ РСФСР-эй гражданин бүридэ үгтэн хангагдаха байна.

(Үргэлжэлэлынь 4-дэхи нюурта)

РСФСР-эй ажалшадай депутадуудай хизаарай, областной, окружной, районно, городской, сельскэ ба поселково Соведүүдтэ һунгаха һунгалтануд тухай

ДҮРИМ

Түгэсхэл

X БҮЛЭГ

Һунгуулиин үдэр

Статья 91. Ажалшадай депутадуудай хизаарай ба областной Соведүүдтэ, автономно областьнууд ба национальна округуудай ажалшадай депутадуудай Соведүүдтэ, ажалшадай депутадуудай районно, городской, городуудтахи районно, сельскэ ба поселково Соведүүдтэ һунгаха һунгалтануд РСФСР дотор нэгэ үдэр соо хэгдэхэ юм.

Статья 92. Һунгалта хэхэ үдэр һунгалтын болзорһоо урид хоер һараһаа ороитогүй РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумаар тогтоогдоно. Һунгалтануд хүдэлмэриин бэшэ үдэртэ хэгдэхэ.

Статья 93. Һунгалтаһаа урдахи һүүлшын 15 хоногой турша соо һунгуулиин Участково комисси болбол һунгалтын болохо үдэр ба һунгалта хэхэ газар тухай тунхаглажа гү, али ондоошье аргаар һунгагшадта үдэр бүхэндэ үргэнөөр мэдээсэжэ байха.

XI БҮЛЭГ

Голосовалха гурим

Статья 94. Һунгагшадай голосоо үгэлгэ һунгалтануудай болохо үдэр тэндэхи нютагай сагаар үглөөнэй 6 часпаа эхилжэ, һуниин 12 час хүртэр хэгдэхэ.

Статья 95. Һунгалтануудай болохо үдэр үглөөнэй 6 часта һунгуулиин Участково комиссиин түрүүлэгшэ болбол комиссиингаа гэшүүдтэй хамта байжа, һунгуулиин хайрсагые ба тогтоогдомол формын ehoop болэдхэгдэһэн һунгагшадай списоные шалгажа үзэхэ, тэрээнэйлгээ һүүлэй хайрсагаа хаажа комиссиингаа тамгаар лясадан тамгалаад, голосуудаа үгэжэ эхилэгты гэжэ һунгагшадые уриха.

Тамгануудай ба һунгуулиин хайрсагуудай дурсэ хэлбэри РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумаар тогтоогдохо.

Статья 96. Һунгалтануудые хэхэ гэр соо һунгуулиин бюллетеньнүүдые һунгэгшадай гуйсэдхэхэ тусгаар таһалганууд гаргагдаха гү, али аминдаа кабинануд түхеөрэгдэхэ ehотой. Тэрэ таһалганууд гү, али кабинануд соонь һунгуулиин бюллетеньнүүдые һунгагшадай гуйсэдхэхэ гэһэн һунгагшадһаа бэшэ хэнэйшье, мүн һунгуулиин Участково комиссиин гэшүүдэйшье байха ябадал хорюултай.

Статья 97. Һунгагша бүхэн голосоо үгэхын түлэлэ һунгуулиин гэртэ ерэжэ, нюурлаараа голосовалха байна. Тиихэдэ һунгагшад болбол һунгуулиин бюллетенине һунгуулиин хайрсагруу табижа голосоо үгэхэ.

Статья 98. Һунгуулиин гэртэ ерэһэн һунгагша болбол һунгуулиин Участково комиссиин секретарьта гү, али түс комиссиин зүгһөө эмэ хэрэгтэ түлөөлэгдэһэн гэшүүндэ паспортаяа гү, али колхозно книжкэ гү, али профсоюзна билетые гү, али нюурэйнгаа ямар нэгэн ондоо үнэмшэлтые үзүүлжэ һунгагшадай списогэй ehoop шалгаадаа, мүн һунгагшадай список дээрэ тэмдэг хэгтэһэнэй һүүлээр, тогтоогдомол маягтай һунгуулиин бюллетенине абахъ.

Статья 99. Һунгуулиин бюллетеньнүүдые гуйсэдхэхөөр таһалгаһан байна соо орохон һунгагша болбол голосоо үгэхэ кандидадайнгаа фамилиие һунгуулиин бюллетеньдэ үлөөгөөд, бусадай фамилиие зүүжэ хаһанайнгаа һүүлээр һунгуулиин хайрсаг тээшэ ошожо, тэрээруу һунгуулиингэ бюллетенине табиха.

Статья 100. Үзэг бэшэг мэдэхэгүй гү, али ямар нэгэн өрхэтэн дутуутай дээрэһээ һунгуулиин бюллетенине өөрөө гуйсэдхэжэ шадахагүй һунгагша хадаа һунгуулиин бюллетеньнүүдые гуйсэдхэхөөр таһалгаһан байра соо һунгуулиинда бюллетенине гуйсэдхүүлхын түлада өөрынгөө дуратай али нэгэн ондоо һунгагшые уриха эрхтэй.

Статья 101. Голосоо үгэжэ байха үедэ һунгуулиин гэр соо һунгалтын агитаци ябуулагдажа болохогүй.

Статья 102. Һунгалтануд тухай энэ Дүримэй 21-дэхи статьягэй ehoop, «Голосовалха өрхэ баталһан үнэмшэлгэтэйгөөр» һунгуулиин гэртэ ерэһэн нюурнуудые һунгуулиин Участково комисси хадаа һунгуулиин Участково комиссиин түрүүлэгшэ ба секретариин гарые табюулжа, һунгагшадай список соо оруулжа бэшэхэ.

Статья 103. Һунгуулиин гэр соохи гуримай түлөө һунгуулиин Участково комиссиин түрүүлэгшэ харюусалгатай ба тэрээнэй захиралые тэндэ байгшад бүгэдөөрөө уялгашалан дүүргэхэ.

Статья 104. Һунгалтануудые хөһөн үдэр, һуниин 12 часта, һунгуулиин Участково комиссиин түрүүлэгшэ болбол голос үгэлгэ дүүрөбэ гэжэ соносхохо, тиихэдэнь комисси һунгуулиингаа хайрсагуудые нээжэ эхилхэ байна.

XII БҮЛЭГ

Һунгалтануудай результадуудые тодорхойлолго

Статья 105. Голосуудые һунгуулиин Участково комиссиин тооложо байһан гэртэ, голосуудые тоолохо үедэнь общественнэ организацинуудай ба ажалшадай обществонуудай тусхай өтигэмжэтэй түлөөлэгшэд ба тэрэшэлэн хэблэлэй түлөөлэгшэд байлсаха эрхэтэй.

Статья 106. Һунгуулиин Участково комисси болбол хайрсагуудые нээгээд, округ соо үгтэһэн бюллетеньнүүдэй тоое һунгагшадай списогэй ehoop, бюллетеньнүүдые абаһан хүнүүдэй тоотой сасуулжа үзөөд, тэрэ шалгалтынгаа результадые һунгуулиин округ бүхэндэнь голосованиин протоколдо бэшэжэ оруулха.

Статья 107. Һунгуулиин Участково комиссиин түрүүлэгшэ болбол һунгуулиин Участково комиссиин бүхы гэшүүдые байлсуулжа, бюллетень бүхэн тушаа голосованиин результадуудые соносхохо.

Статья 108. Голосовани хэхэдээ нэгэнһөө үлүү кандидадые үлөөһэн ябадал, мүн тэрэшэлэн тогтоомол маягһаа ондоо янзын бюллетень үнэнтэ бэшэ гэжэ тоологдохо.

Статья 109. Һунгуулиин бюллетениин үнэнтэ байһанда һэжэг гараа һаань, энэ асуудал хадаа һунгуулиин Участково комиссиар голосовани хэгдэжэ шидхэгдээд, протокол соо тэмдэглэгдэхэ.

Статья 110. Һунгуулиин Участково комисси хадаа РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумаар тогтоогдохон формын ehoop, һунгуулиин округ бүхэн тушаа голосованиин протоколые хоер экземпляраар зохеохо, тэрээн дээрэнь һунгуулиин Участково комиссиин гэшүүд, тэдэнэй тоодо заабол түрүүлэгшэ ба секретариинь тараа табиха ehотой.

Статья 111. Һунгуулиин Участково комиссиин голосованиин протокол соо заагдаха ehотой зүйлнүүд гэбэл:

а) голосуудые үгэлгын эхилһэн бэ дүүрэһэн саг;

б). Һунгагшадай списогтэ оруулагдаһан түс һунгуулиин округой гү, али һунгуулиин участогай һунгагшадай нийтэ тоо;

в) Һунгуулиин бюллетеньнүүдые абаһан һунгагшадай тоо;

г) голосованида хабаадалсаһан һунгагшадай тоо;

д) үнэнтэ бэшэ гэжэ тоологдохон бюллетеньнүүдэй тоо;

е) кандидадуудай фамилинуудай зурагдажа хаягдаһан бюллетеньнүүдэй тоо;

ж) депутадта кандидат бүридэ үгтэһэн голосуудай тоо;

з) Һунгуулиин Участково комиссида үгтэһэн мэдүүлгэнүүд болон гомодолнуудай хуряангы ушха ба мүн һунгуулиин Участково комиссиин гаргаһан шийдхэбэринүүд.

Статья 112. Голосуудые тоологын ба протоколдо гараа табилгын дүүрэһэнэй һүүлээр, Һунгуулиин Участково комиссиин түрүүлэгшэнь округ бүхэндэ болохон голосованиин результадуудые комиссиингаа заседани дээрэ соносхохо.

Статья 113. Голосованиин протоколдо гар табиһанайнгаа һүүлээр, Һунгуулиин Участково комиссиин түрүүлэгшэнь голосованиин протоколой нэгэ экземплярые ласадажа тамгалаад Һунгуулиин зохихо Окружной комиссида саг дары нарочнаар өлгээхэ уялгатай.

Статья 114. Һунгуулиин бүхы бюллетеньнүүд (үнэнтэ ба мүн үнэнтэ бэшэ гэжэ тоологдохонинь түс тустаа) Һунгуулиин Участково комиссиин тамгаар ласадажа тамгалагдажа, голосованиин протоколой хоердохи экземпляр, хэрэг хүтэлбэри болон тамгатайгаа хамта Һунгуулиин Участково комиссиин түрүүлэгшээр: городуудта—ажалшадай депутадуудай городской Соведүүдэй гуйсэдхэхэ комитедүүдтэ, рэйонууд боложо хубаагдаһан городуудта—ажалшадай депутадуудай районо Соведүүдэй гуйсэдхэхэ комитедүүдтэ, хүдөө нютагуудта—ажалшадай депутадуудай районно Соведүүдэй гуйсэдхэхэ комитедүүдтэ хадагаламжэда тушаагдаха ehотой.

Статья 115. РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй заабари үгэтэр Һунгуулиин бюллетеньнүүдые хадагалха уялга ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гуйсэдхэхэ комитедүүдтэ даалгагдана.

Статья 116. Голосуудые Һунгуулиин Окружной комиссиин тооложо байһан гэртэ, голосуудые тоололгодо байлсахын түлэда общественнэ организацинууд ба ажалшадай обществонуудай тусхай өтигэмжэтэй түлөөлэгшэд, мүн нэрэшэлэн хэблэлэй түлөөлэгшэд байлсаха эрхэтэй.

Статья 117. Ажалшадай депутадуудай хизаарай областной, окружной, рэйонно, городской, городуудтахи районно, сельскэ, ба поселково Соведүүдтэ Һунгаха Һунгуулиин Окружной комиссинууд болбол Һунгуулиин Участково комиссинуудай хүргэһэн протоколнуудай үндэһөөр голосуудые тооложо бүридхэхэ ба округ дотор болохон Һунгалтын результадуудые гаргаха байна.

Статья 118. Һунгуулиин Окружной комисси болбол РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумаар тогтоогдохон формын ehoop, голосованиин протоколые хоер экземпляраар зохеохо, тэдэн дээрэнь Һунгуулиин Окружной комиссиин гэшүүд, тэдэнэй тоодо заабол түрүүлэгшэ ба секретариинь гараа табиха.

Статья 119. Һунгуулиин Окружной комиссиин голосованиин протокол соо заагдаха ehотой зүйлнүүд гэбэл:

а) округ доторхи Һунгагшадай нийтэ тоо;

б) Һунгуулиин бюллетеньнүүдые абаһан Һунгагшадай тоо;

в) голосованида хабаадалсаһан Һунгагшадай тоо;

г) үнэнтэ бэшэ гэжэ тоологдохон бюллетеньнүүдэй тоо;

д) кандидадуудай фамилинуудай зурагдажа хаягдаһан бюллетеньнүүдэй тоо;

е) депутадта кандидат бүхэндэ үгтэһэн голосуудай тоо;

ж) Һунгуулиин Окружной комиссида үгтэһэн мэдүүлгэнүүд ба гомодолнуудай хуряангы ушха ба Һунгуулиин Окружной комиссиин абаһан шийдхэбэринүүд.

Статья 120. Голосуудые тоологын дүүрэһэнэй бэ протоколдо гар табигдаһанай Һүүлээр, Һунгуулиин Окружной комиссиин түрүүлэгшэнь комиссиин заседани дээрэ Һунгалтануудай результадуудые соносхоно.

Статья 121. Голосуудай дилэнхи олон гэхэ гү, али округ дотор үгтэһэн бэ үнэн гэжэ тоологдохон бүхы голосуудай хахадһаань олые абаһан ажалшадай депутадуудай Соведэй депутадта дэбжүүлэгдэһэн кандидат Һунгагдаһан дээрэ тоологдохо.

Статья 122. Һунгуулиин Окружной комиссиин түрүүлэгшэ болбол депутадта кандидадта төрөөнгө ажалшадай депутадуудай Соведэй депутат болгожо Һунгаһан үнэмшэлгэ үгэхэ. Һунгаһан тухай үнэмшэлгын РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум тогтоохо.

Статья 123. Голосованиин протоколдо гар табиһанайнгаа Һүүлээр, Һунгуулиин Окружной комиссиин-түрүүлэгшэ голосованиин протоколой нэгэ экземпляые ласадажа тамгалаад, Һунгуулиин Хизаарай, Областной, Окружной (национальна округой), Районно, Городской, городуудтахи Районно, Сельскэ гү, али Поселково комиссида тэрээ нарочнаар эльгээхэ уялгатай.

Һунгуулиин Окружной комиссиин түрүүлэгшэнь протоколой хоердохи экземпляые Һунгуулиин Участково комиссинуудай голосованиин протоколнуудтай хамта, Һунгуулиин Окружной комиссиин хэрэг хүтэлбэритэйгээр аймаг, депутадуудай түс түс хизаарай, областной, Окружной, районно, сельскэ гү, али поселково Соведэй гүйцэтгэх комитедтэ хадагаламжада тушааха.

Статья 124. Ажалшадай депутадуудай Соведтэ Һунгуулиин комиссинуудай заседнинууд хөрбэ дээрэ комиссиин бүхы составай хахадһаа дээшэнхи баазаа һаань үнэн дээрэ тоологдохо.

Һунгуулиин комиссинуудтахи бүхы асуудалнуудые суудай юрынь олонхоор шийдхэгдэхэ; голосуудай хаань—түрүүлэгшын голос диилэжэ абаха.

Статья 125. Хэрбээ дилэнхи олон голосуудые кандидуудай нэгэнэйншье абаагүй байшоо һаань, Һунгуулиин Окружной комисси хадаа өнөөн тухай протокол тусгаар тэмдэглээд, Һунгуулиин зохихо Хизаарай, Областной, Окружной, Рэйонно, Городской, городуудтахи Районно, Сельскэ гү, али Поселково комиссида мэдээсэхэ өгөөгэ олон голосуудые абаһан хоер кандидат тушаа баллотировко соносхожо, мүн Һунгалтануудэй нэгэ турын үнэрһөнөө хойшо хоер неделиһээ ороитогүй баллотировко хэхэ үдэрые соносхохо.

Статья 126. Округ доторхи Һунгаха эрхэтэй Һунгалтануудай хахад хубиһаа үсөөнинь голосоо үгэһэн байгаа Һунгуулиин Окружной комисси болбол өнөөн тухай протоколоо тусхай тэмдэглээд, Һунгуулиин тус тус Хизаарай, Областной, Окружной, Районно, Городской, городуудтахи Районно, Сельскэ гү, али Поселково комиссида саг мэдээсэхэ, энэ ушарта тус комисси хадаа нэгэдэхи Һунгалтануудһаа хойшо хоер неделиин болзорһоо хожомдуулан Һунгалтануудые шэнээр зарлаха эрхэтэй.

Статья 127. Депутадуудта кандидадуудые дахин баллировалха ябадал, мүн тэрэшэлэн үнэн бэшэ гэжэ тоологдохон Һунгалтануудай орондо шэнэ Һунгалтануудые ябадал нэгэдэхи Һунгалтаха зохеогдохон Һунгагшадай согсоор Һунгалтануд тухай энэ Дүримтэй бүрин зохицуулан үнэргэгдэхэ ehотой.

XIII БҮЛЭГ

Гражданинуудай Һунгалтын эрхэнүүдэй эбдэһэнэй түлөө харюусалга

Статья 128. РСФСР-эй ажалшадай депутадуудай дүүдтэ Һунгаха ба Һунгагдаха эрхээ РСФСР-эй гражданай сүлөөтэйгөөр бэлдүүлхэ ябадалдань ямар нэгэн хүндэлэлта, мэхэ гохо, заналга гү, али эдылгэ үгэхэ гэхэ аргаар һаад хэзэ байбал—хоер жэл хүртэр болзортойгоор сүлөөгөө хаһагдажа, хэһэгдэхэ.

Статья 129. Һунгуулиин документнуудые буруу зохеожо хэһэн ба мэдэһээр байжа голосуудые зөөрүүлгаар тоотоһон Соведэй тушаалга нюур гү, али Һунгуулиин комиссиин гэшүүн болбол гурбан жэл дүүрэн болзортойгоор сүлөөгөө хаһагдажа, хэһөэгдэхэ.

Бурят-Монголой түрүү хүнүүд тухай

Арадай дундаһаа

Гушан жэл! Агууехэ Октябрьска революциин болоһонһоо хойшо гушан жэл болохонь. Энэ гушан жэл соо манай ороной, манай арадай хэһэн бүтээһэн ажал хүдэлмэринь, хэрэг солонь хэмжээлөгдөгүй ехэ. Манай большевистскэ партиин, манай советскэ засаг ямаршье бэрхэшээлһээ айхагүй, ямаршье хүндэ байдалһаа сухарихагүй, хамагые илажа гэраха, хамагые бүтээжэ шадаха тэсэбэритэй, өрид сэхэ зоригтой, ажал бүхэнэй, мэргэжэл бүхэнэй хүнүүдые гүн арадай дундаһаа хүмүүжүүлэн гаргэа. Эдэ зонууд Сталинска табаншмүүдэй үедэ Эхэ ороноо оньһон зэбсэгээр хуяглан батадхахын түлөө тэмцээ. Эдэ зонууд агууехэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үедэ барас мэтэ зоригтойгоор Эхэ оронойгоо һалбарэн мандахын түлөө, тэрэнэй улам бүри хүсөжэн батажахын түлөө хатуу байлдаануудта дүүлин ороо! Эдэ зонууд мүнөө сусарашагүй зоригтойгоор Эхэ оронойгоо бүрин хүсэтэ кораблиие бусалжа байһан шторм-то океанай аюулта долгиие саран, коммунизмын орьел өөдэ хүтэлнэ.

Эгээл инмэһээ эдэ зонууд тухайда хэлэхэ дурам хүрэнэ. Эдэ зонууд бидэнһээ холо бэшэ, бидэнэй дунда, бидэнтэй хамта ажаллан ябана...

Та Яруунаһаа ерээт. Үглөөнэй арбан часта Ленинскэ улицаар урагшалжа ябанат. Урдаһаатнай тэгшэ сэбэр бэетэй, үрин тодо харасатай хүн ехэ шэмдуу хойшоо алгажа ябаха. Та энэ хүниие хэн гэшэ гэжэ һурахат.

—Гомбо Цыденжапович Цыденжапов гэшэ—гэжэ Танда харюусаха. Та энэ нэрые һуулаһан байһан туладаа:

—Арадай артист гү?—гэжэ лаблан һурахат.

—Тиимэ, арадай артист, РСФСР-эй Верховно Соведэй депутат,—гэжэ харюусаха.

—Хайшаа яарана гээшэб?—гэжэ һурахат.

—Театртаа! Репетицдээ яаража ябана. Манай Бурят-Монголой орденто театр Октябрьска революциин 30 жэлэй ойдо зорюулжа «Кремлевско курантнууд» гэһэн пьесэ табихаа бэлдэжэ байна.

Үшөө, үшөө эпэ хүн тухэйда асуудалнуудые һураха дурантнай хүрэхэ. Тэд тантай хөөрэлдэжэ байһан хүн сарбуудахи часыгаа хараха мүртөө:

—Хүлисэгты! Репетицидээ яаранаб,—гээд театр тээшөө ябашаха.

Та үдэшэлэн театрта ошохот. «Корсар» гэжэ балет табигдажа байха. Зүжэгэй забһарлалгада зал соо һууһан зон тээшэ харахадатнай, тэдэнэй дунда Гомбо Цыденжапович һууха. Тэрэнэй гарта тон богонихон карандаш, тон жааханаар тэбхылгэжэ нугалһан саарһа харахат.

Тэд тэрэнэй саарһан дээрэ бэшэхыень харахагүйт. Энэ саарһан дээрээ ганса нэгэн нэрэ гү, үгышье һаа, зүжэг соо гараһан ямар нэгэн һонирхолтой зүйлыень хоер гурбан үгөөр тэмдэглэхэ. Бэшыень: зүжэгэй ябаса, зүжэгэй гоеолто, артистнуудай хүдэлсые—бултыень бодолдоо хадуужа абаха.

Та гайхахат. Үдэр бүри зүжэг хаража яажа зэлхуурнагүйб гэжэ һанахат. Тиигээд «һураһан юумые һураар татажа болохогүй» гэһэн арадай алган үгые һанахадаа:

«Дуратай ажал гээшэ хэлэшэгүй үнэтэй» гэжэ бодохот.

Та яашагүй зүб болонот. Дурэтай ажал гэшэ хэлэшэгүй үнэтэй! Гомбо Цыденжаповичнэгэшье час, нэгэшье минута дуратай ажалһаа холо байжа шадахгүй. Тэрэ театртаа бүхы шадабари, бүхы хүсэеэ гаргэжа ажаллана. Тэрэнэй ажал олон янзын, олон маягай. Театрта олон группануд бии—драмынхид, балеедэйхид, оперойхид, хүгжэмшэд, хэдэн олон цехүүд! Тэдэ бүхы группануудһаа театр бүридэнэ. Хэрбээ манай театрта оперно группын үгы байгаа һэань, манай театр ямар үгытэй байха байгааб!

Гомбо Цыденжапович энэ бүхы группануудай бултанайнь ажалда хабаадана. Тэрэнэй үгэһэн зүбшөөлнүүдые, тэрэнэй хэлэһэн заабаринуудые театрын артистнар ехэ хүндэтэйгөөр хүлеэлгэг. Абьяс шадабари, эрдэм бэлиг, эрмэлзэлэл, эдэбхисэ бултыень театрта зорюулһан хүн.

Тэрэнэй театральна намтарайнь түрүүшын хуудаһые ирэя:

Баргажан. Бүлэг бүлэг айлнуудые холбоһон эргэ харгынууд. Тэдэ харгынуудай нэгэ харгыгазрынь туриигөө шуужархиһон, гуталнуудаа холбожо дала мүр дээгүүрээ үргэлжэрхиһэн хүбүүхэн ябана. Тэрэнэй айлда хүрэжэ ерэхэдэнь үбгэн залуу илгаагүй:

—Гомбо, дуулал даа!—гэнэ.

Гомбо дуулана. Баргажан тухайгаа. Байгал тухай, Саян уула тухай дуулана.

—Ши Саяан уулын ороёдо гара!

—Ши Байгал дээгүүр тамара!

Ши эрдэмдэ һура!—гэжэ үбгэд хүгшэд хүбүүндэ хэлэнэ.

Хүбүүн баярлана. Саагуур, холуур ябахаяа, элдэб юумэ харахяа хүсэнэ. Тэд тэрэниие табипагүй:

—Хэн малаа харахаб?—гэжэ түрэлхидынь хүбүүнһээ һурана...

«Эсэгэмни малайнгаа бэлшээриһээ сааша гаражa үзөөгүй юм. Эхэмни малайнгаа бэлшээриһээ сааша гаражa үзөөгүй юм. Би бӭха эндээ хосорхом гү?» гэжэ хүбүүн бодоно, сэдьхэлээ гутана.

—Урмаа бу хухара. Яба һургуулида, манда һургуулитай хүнүүд хэрэгтэй. Ажал байдалаа шэнээр зохеохомнай. Яба!—гэжэ нютагай Соведэй түрүүлэгшэ хэлэнэ.

«Соведэй түрүүлэгшэ —Советскэ засагай түлөөлэгшэ. Тэрэнэй хэлэһэн үгэ хэлэшэгүй үнэн байна» гэжэ хүбүүн бодоно. Хүбүүн һургуулида ошоно. Малайнгаа бэлшээриһээ сааша гарана. Город ороёо.

Олон жэлнүүд үнгэрбэ. Гомбын нютагай дурсэ шарай ондоо болобо. Колхозууд тогтобо. Гомбодо түрэлхидынь бэшэнэ:

—Колхоздо ороёбди. Колхозойнгоо малые колхозоороо хэранабди. Ши һанаагаа бү зобо! Һура!

Гомбо Цыденжапович Москва ороёо. Урдань театральна институтай үүдэн ехээр нээлгэтэй байба. Тэрэ өөрынгөө зоригоор өнөө һургуулиие шэлэжэ ерээ.

Дүрбэн жэл! Энэ дүрбэн жэл Гомбо Цыденжаповичта ехэ юумэ олгобо. Тэрэ институт дүүргэжэ, режиссер болоод, Улан-Удэдэ театр тогтоохоео ерэбэ.

Нютагаархиниинь залуу режиссертэ:

—Саяан уулын ороёдо гаражa үзөө гүш?

—Байгалай долгин дээгүүр тамараа гүш?—гэжэ бэшэнэ.

—Үзөөб! Тамарааб!—гэжэ режиссер харюусана.

Тэрэ Москвада һуража байхадаа академическа хэшээлэйнгээ хажуугаар хэлы шэнээн юумые үзөө гээшэб. Музейнүүд, театрнууд, библиотекэнүүд. Үшөө Гомбо Цыденжаповичта Саяан уулын ороёдо гараһанһаа, Байгалай долгин дээгүүр тамарһанһаа үлүү һонирхолтой юумэ үзөө.

Залуу режиссер театр байгуулхэ гэжэ шийдэбэ. Советскэ засаг тэрэнэй хүсэлые дэмжэбэ. Театр байгуулагдаба. Манай республикын нютаг бүхэнһөө залуушуд театртэ ерэбэ. Уран зохеолшод түрүүшын пьесэнүүдые бэшэжэ эхилбэ. Ажал эхилбэ. Зүгөөр энэ ажалые зүбөөр эхилхэ хэрэгтэй байгаа. Юунһээ эхилхэб? гэһэн асуудал гараба.

Һуралсалһаа!—гэжэ Гомбо Цыденжапов шийдхэбэри гаргаба. Анха түрүүлэн өнэ ехэ асуудалай зүбөөр шийдхэгдэһэн дээрэһээ бидэ театртай болообди. Театрта олон олон һайн артистнуд хүмүүжэ. Театрнай Москвада, Агууехэ Сталинай урда өөрынгөө зүжэгүүдые харуулаа. Советскэ засаг тэрэнэй ажалыень хүндэтэйгөөр сэгнээ—театрын коллективэй революционно үдэрнүүдтэ толгой дээрээ хишхэжэ ябадаг тугтань Ленинэй орден мандана.

Ехэ хүсэл, ехэ ажалай долгинһоо малай театр ургаа. Яруунаһаа ерээд театр хаража һуунат. Та бидэ хоер хөөрэлдэнэбди. Би танда хэлэнэб:

—Театрнай арадай дундаһаа ургаа!

Та зүбшэнэт:

—Театрнайшье, артистнарнайшье, СССР-эй арадай артист Гомбо Цыденжаповшье—бүгэдэ арадэй дундаһаа ургаа,—гэжэ омгорхон хэлэнэт.

Ехэ зүб! Манай советскэ засаг, Сталин багша бидэниие хүмүүжүүлээ,—гэжэ тантай үглөөгүүр ленинскэ улиндала уулзаһан артист хэлэнэ.

Та тэрээнэй гарые ехэ шэнгаар адханат.

«Кремлевско курантнууд» гэжэ зүжэгтэ байнаар наадахыень хүсэнэт. Артист танай юрөөлые хүндэтэйгөөр хүлеэнэ. Тэд тантай хамта «Корсар» гэжэ баледэй эсэслэтэрынь хараха аргагүй тэрэ артист театрын залые орхижо ошоно. Тэрэнэй удаадуулан Гомбо Цыденжапович гарана.

«Кремлевско курантнуудай» репетицэ эхилбэ ха юм. Хараһан хүндэ яагаа һайн һан ааб! Хэн Ленинэй ролиие наадаха байгаа хаб» гэжэ та һананат.

—Гомбо Цыденжапович тэрэнэй ролиие наадахъ. Тэрэ бэлиг шадабари ехэтэй. Эхэ ороёдоо үнэншэ байхан һэнаатай тэрэ өөртөө даажа абаһан үүргэ һайн дүүргэдэг. Тэрэ һунгагшадайнгаа урда депутатска үүргээ дүүргэһэндэл һайнаар Ленинэй ролиие наадаха. Та зааталгүй тэрэ пьесые ерэжэ хараарайгты!—таниие театрын коллектив, зүжэг хаража һуугшад бултадаа урина.

—Баясанаб,—гэжэ та хэлэнэт.

Ж. Тумунов.

Библиотекын хэрэгтэй мянган түхэриг һомолоо

Кударын айлгуйсэхком болбол айлгарын библиотекын хүдэлмэриие өөрынгөө заседани дээрэ хаража үзөөд, библиотекэ гэр бэйрые һайжаруулха тушаа гаргаба. Тиигээд бюджетһээ 10 мянган түхэриг һомолоо.

ЗАРЛАЛ

БМАССР-эй ССП-эй Правленини октябрийн 14-эй үдэшын 8 часта ... тэ «Литературна вторник» үнэрлэгдэ Ш. Нимбуевай шүлэгүүдэй ... нэй ошонуд» гэжэ сборник зүбшөөлсэгдэхэнь.

Хабаадахые хүсэгшэд урилгадаа ...

БМАССР-эй ...

Харюусагата редакторай орлогч Д. Д. ЛУБСАН...

«ПРОГРЕСС»
«Москва—СССР-эй столица»

ЭРДЭМ»
«Тайгын хубуун»

БҮХЫ ГРАЖДАНИНУУДТАЙ

Горэл нхоз Балтахиновай ... сын 58-да байгаа усадьба ... нэ жэмэстэ ба декоративна ... донуудые худалдана.

Дирек...

РЕДАКЦИИН АДРЕС: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС: Улан-Удэ, Унэн). ТЕЛЕФОНУУД: ответ. редактора—23, АТС—1-80, зам. редактора—23, ответ. секретаря—3-23; отделов: партийной и комсомольской жизни, сельского хозяйства—3-23 (2 зв.), нуль туры и быта, промышленности и транспорта—4-52; писем трудящихся, внутренней информации и переводов—4-52 (2 зв.); об'явлений—2-64 (2 зв.).

К—00461. Типография Государственного газетного издательства при Совете Министров БМАССР. Тираж 10...